

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY

Současné české umělecké skupiny

Contemporary Czech art group

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Aneta Skotníková

červen 2014

Obor studia: Specializace v pedagogice (B ČJ-VV)

Typ studia: bakalářské, prezenční

Vedoucí práce: PhDr. Leonora Kitzbergerová, Ph.D.

Konzultant: ak. mal. Mgr. Martin Velíšek, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem tuto závěrečnou bakalářskou práci vypracovala samostatně za pomoci uvedené literatury a dalších zdrojů.

V Bakově nad Jizerou, 10. 6. 2014

Aneta Skotníková

Děkuji vedoucí své práce PhDr. Leonoře Kitzbergerové, Ph.D za trpělivost při zodpovídání mých dotazů, za cenné rady, které mi poskytla a čas, který mi věnovala. Dále bych chtěla poděkovat ZUŠ Mnichovo Hradiště, především pak PhDr. Evě Ševců za prostor pro praktickou část mé práce.

ANOTACE

Skotníková, A.: Současné české umělecké skupiny. [Bakalářská práce]

Praha, 2014, Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy. 64 s.
(příloha: CD s dokumentací).

V první části se bakalářská práce zabývá charakteristikou umělecké skupiny. Uvádí sdružení, která uměleckým skupinám předcházela a popisuje skupiny historické a současné. V praktické části zaznamenává projekt ve spolupráci se ZUŠ Mnichovo Hradiště, kdy děti pracovaly po vzoru skupiny *Pode Bal* a jejich projektu *Converse*. Práce popisuje jejich jednání, postoje a společné rozhodování v porovnání se skupinou Podebal.

KLÍČOVÁ SLOVA

skupina, spolupráce, výtvarná výchova, základní umělecká škola, porovnání, vliv, historie, současný

ANOTATION

Skotníková, A.: Contemporary Czech art group. [Bachelor Thesis]

Praha, 2014, Charles University in Prague, Faculty of Education, Department of Art. 64 p.
(suplement: CD with documentation).

The bachelor's thesis deals with the characteristic of the art group in the first part. The thesis introduce associations which preceded to the art groups and describe historical and actual groups. In the practical part records project in collaboration with elementary art school Mnichovo Hradiště when children worked by the model of *Pode Bal group* and their project *Converse*. The thesis describes their behaviour, attitudes and their common decision making comparing with the Poda Bal group.

KEYWORDS

group, collaboration, art education, elementary art school, compared, influence, history, present

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 POJEM UMĚLECKÁ SKUPINA.....	11
2 POHLED NA UMĚLECKÉ SKUPINY	12
3 UMĚLECKÉ SKUPINY Z POHLEDU HISTORICKÉHO	13
3.1 Předchůdci uměleckých skupin	13
3.2 Historické umělecké skupiny v 1. polovině 20. století.....	14
3.3 Umělecké skupiny 50. a 60. let.....	17
3.4 Umělecké skupiny 70. a 80. let.....	20
4 UMĚLECKÉ SKUPINY DNEŠNÍ DOBY.....	23
4.1 Období po roce 1989	23
4.2 Umělecké skupiny 90. let	23
4.3 Pondělí	23
4.4 Luxus.....	24
4.5 Mina	24
4.6 Bezhlavý jezdec.....	24
4.7 Kamera skura	24
4.8 Pode Bal.....	25
4.9 Umělecké skupiny po roce 2000.....	26
4.10 Rafani.....	27
4.11 Matky a otcové.....	30
4.12 Guma Guar	30

4.13	Ztohoven	33
5	HISTORIE VS. SOUČASNOST	39
	VÝTVARNĚ DIDAKTICKÁ ČÁST	40
6	PROJEKT SE ZUŠ MNICHOVO HRADIŠTĚ	40
7	ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA MNICHOVO HRADIŠTĚ	41
8	VÝBĚR PROJEKTU	42
9	VYBRANÝ PROJEKT - CONVERSE	43
10	MÉ POJETÍ PROJEKTU	44
11	REALIZACE PROJEKTU	46
11.1	První setkání	46
11.2	Jméno skupiny, výběr náboženství	47
11.3	Sběr informací, vyhledávání předmětů	48
11.4	Nalezení předmětů a jejich úprava	48
11.5	Můj celkový pohled na první setkání	51
11.6	Druhé setkání	52
11.7	Práce na prezentaci, prezentace	52
11.8	Můj celkový pohled na druhé setkání	55
12	POROVNÁNÍ SE SKUPINOU PODE BAL	56
12.1	Orientace vytvořených skupin	56
12.2	Tvorba studentů a skupiny Pode Bal	57
12.3	Celkové zhodnocení	58
	ZÁVĚR	59
	SEZNAM LITERATURY	60
	OBRAZOVÁ DOKUMENTACE	64

ÚVOD

Lidská spolupráce a její výsledky jsou už odnepaměti prostředkem zkoumání. Ať už v dávných dobách nebo v současnosti člověka fascinuje, co společnou prací a úsilím může dokázat. Jednotlivec zmůže mnoho, ale skupina lidí společnými silami dokáže více. Spolupráce, ale i vzájemné ovlivňování mají na tvorbu jednotlivce i skupiny neblahý vliv.

V dnešní době je ve výtvarném umění spolupráce, mimo jiné, využívána na poli uměleckých skupin. Ty jsou důkazem toho, kam až společné postoje a pohledy na určitou problematiku můžou dojít. Často se jejich projekty a akce dotknou veřejnosti více, než je tomu u děl jednotlivců. I když mají členové skupiny dost společného, i přesto je každý individuální osobnost s vlastním názorem. Proto když se spojí v jeden hlas, dokážou téma, které se týká velkého počtu lidí nebo dokonce nás všech, lépe uchopit. Jejich projevy nesouhlasu nebo poukázání na cosi umí svou vytríbenou formou šokovat a vrýt se tak do paměti lidí i umělecky nezaměřených. Téma spolupráce, právě v souvislosti s výtvarným uměním, vytváří zajímavou oblast zkoumání nejen postojů a názorů členů seskupení, ale i výsledků jejich snažení. Proto se snažím popsat konkrétní akce současných skupin a být tak konkrétní.

Práce je rozdělena na část teoretickou a část výtvarně didaktickou. V první části se snaží přiblížit pojem *umělecká skupina* a pohled na něj. Další kapitola se věnuje předchůdcům uměleckých skupin – spolkům. Poté práce popisuje skupiny od počátku dvacátého století. Jaký vliv měly skupiny na umění, i vliv umění na skupiny a jak s těmito hledisky souvisí politické události naší historie. Kapitulu o současných uměleckých skupinách jsem započala devadesátými léty. K bližšímu zkoumání jsem vybrala skupiny, které v odborné literatuře bývají řazeny do tzv. angažovaného umění se změřením na umění politické. Popisuji, dle mého mínění, nejzajímavější akce, které jsou neodmyslitelně spjaty buď se skupinou samotnou, nebo s problémem, na který poukazují.

Právě díla a uskutečněné projekty skupin, především pak s politicko – aktivistickým zaměřením, působících po roce 2000, na mě svými počiny zapůsobily asi nejvíce a rozhodla jsem se věnovat se jim i z pohledu didaktického. Vyzkoušet, jak se k takovým názorům a radikálním dílům dokážou postavit mladší generace, která má přeci jen často

rozdílné názory a pohledy. Po dlouhém zkoumání, kterou akci pro práci s dětmi využít, jsem zvolila projekt *Converse* skupiny *Pode Bal*. Ve výsledku porovnávám jednání i cíle při tvorbě projektu dětí a členů skupiny.

Na přiloženém CD je obrazová dokumentace celého projektu – mnou pořízené fotografie a videa.

TEORETICKÁ ČÁST

1 POJEM UMĚLECKÁ SKUPINA

Na úvod je důležité vysvětlit, co vlastně znamená pojem „umělecká skupina“. Je to seskupení umělců, ať už stejného či odlišného oboru, kteří mají společné názory, postoje, témata nebo umělecký program.

Důvodem vzniku často bývaly reakce na společenské či politické dění a následné společné cíle. Výjimkou není ani generační kontinuita nebo jen osobní potřeba spojit některá přátelství do většího celku. Touha po změně a pocit nespokojenosti hnaly umělce k vidině lepších poměrů, ať už politických či estetických. Vzestup skupinové tvorby byl silný během určitých změn, ať už hospodářských či spojených s uvolněním poměrů. Konec 50. a konec 80. let jsou toho důkazem.

Skupiny měly na české umělecké scéně důležité postavení. Nejen že členové pořádali společné výstavy, vydávali časopisy, ale také se scházeli, vedli diskuze a tvořili cestu novým uměleckým stylům. Skupiny vytvářely a dále vytvářejí jakousi základnu pro vyhraněné programy.

Často zasahovaly nejen do dění kulturního, ale i politického. Díky jejich aktivitám bylo v některých případech dosaženo uměleckých i společenských změn. Některé skupiny na sebe reagovaly a tím se dostávaly do vyšších stupňů působnosti.

Formování uměleckých skupin na českém území můžeme datovat počátkem 20. století. Jakousi předzvěstí uměleckých skupin byly umělecké spolky.

2 POHLED NA UMĚLECKÉ SKUPINY

Se vznikem skupin se často pojí i nástup nových uměleckých pojetí na našem území. Například se vznikem Osmy je podle některých zdrojů spojován se začátkem české výtvarné moderny. Jejich první výstava byla jakýmsi předvojem expresionismu. Skupina výtvarných umělců je zase chápána jako mezník českého kubismu. Nebo Skupina 42 manifestačně ohlásila civilismus.

Historické skupiny jsou avantgardní, pojí je programová prohlášení a spojitost s jedním uměleckým směrem. V době avantgardy se měnily umělecké směry právě za podpory programových prohlášení a manifestů.

Postupem času se pojem avantgarda z českého umění vytrácel. I nadále se skupiny zakládaly, ale už bez programů a manifestů. Neexistoval totiž jednotný směr té doby, pro který by bylo prohlášení potřebné.

3 UMĚLECKÉ SKUPINY Z POHLEDU HISTORICKÉHO

3.1 Předchůdci uměleckých skupin

Jako předchůdce českých uměleckých skupin, jakožto prostředí esteticky zaměřené, můžeme označit umělecké spolky formující se v první polovině 19. století. Jsou to sdružení, která spojovala umělce se stejnými zájmy. Prakticky pak členové jednotlivých spolků společně podporovali uměleckou tvorbu výstavami. Dalo by se říci, že spolky, nepřímo a modernějším pohledem na věc, navazovaly na dobu středověkou, kdy vznikaly stavební hutě a umělecké cechy. Později to byla náboženská bratrstva, například pražská malířská bratrstva.

Dostáváme se do konce 18. století, kdy vznikla mecenášská *Společnost vlasteneckých přátel umění* (1796). Její snaha směřovala k podpoře výtvarného umění a ke vzniku *Akademie výtvarných umění* (1799) a *Obrazárny Společnosti vlasteneckých přátel umění*. Tato společnost ani *Krasoumná jednota* (1835), jež svými aktivitami splývaly, nebyly uměleckými spolky v pravém slova smyslu. Krasoumná jednota, v níž působili i němečtí umělci, se zaměřovala na pořádání výstav a podporu výtvarného umění, která zahrnovala i propagaci prodeje výtvarných děl. Pozitivní vliv také měla na přiblížení uměleckých středisek v Německu nebo na území dnešního Rakouska.

Po roce 1848 touha českých výtvarníků po vyhraněném spolku, kde by měli hlavní slovo umělci, vyvolala vznik *Jednoty umělců výtvarných* (1849). Spolek působil jen krátce. Členy byly jen čeští výtvarníci. V době vrcholu národního obrození byla založena *Umělecká beseda* (1863). Jejím cílem bylo a stále je propojení umělců různých uměleckých odvětví a pozdvižení české tvorby.

V 2. polovině 80. let 19. století došlo k ustrnutí Umělecké besedy. Proto přišli studenti pražské Akademie výtvarných umění s podnětem, založit vlastní spolek s důrazem na výstavy a publikace. Byl to *Spolek výtvarných umělců Mánes* (1887). V jejich spolkovém časopisu *Volné směry* se odrážely myšlenky programu – modernost a kladný postoj k evropskému vývoji ve vztahu k českému umění. Na půdě tohoto spolku se budoval základ pro moderní umění u nás. Seskupení, v němž hrálo roli velké množství

profesorů pražských uměleckých škol, ale také výtvarníci Národního divadla - *Jednota umělců výtvarných* (1898), kladlo důraz na podporu národní identity.

Po smrti členů generace Národního divadla hledalo po tomto směru české umění své nástupce těžko. To se zlepšilo v roce 1909 díky *Kruhu výtvarných umělců*, který byl připojen k Umělecké besedě, kam vstoupilo i spousta nových mladých umělců, a přišlo tak určité obrození.

Poté už začíná období, kdy budou důležitým aspektem ve vývoji českého moderního umění umělecké skupiny.

3.2 Historické umělecké skupiny v 1. polovině 20. století

Prvním krůčkům moderního výtvarného umění na našem území můžeme vděčit skupině *Osma*, která se v Praze dvěma výstavami v roce 1907 a 1908 přihlásila k expresionismu a fauvismu. Kritiky k oběma výstavám byly vesměs negativní. I přesto se dají výstavy označit jako předěl ve vývoji českého umění na stranu avantgardy a tradičního umění. Pozitivní ohlas první výstavy vyjádřil pouze Max Brod. Druhá výstava byla přijata ještě více kriticky. „*Podle představy, kterou jsme si dnes schopni utvořit, obě výstavy Osmy, reprezentovaly v podstatě nástup mladých, ukázaly významná díla Fillova, Procházkova, Nowakova, Benešova, Feiglůva, Kubínova, Kubištova a dalších.*“¹ Skupina se scházela v kavárně Union, kde umělci diskutovali o problémech malby. Výtvarné vyjádření *Osmy* zrcadlí atmosféru druhé poloviny prvního desetiletí, prostředí politicky a sociálně radikální. Pro období před první světovou válkou bylo pro výtvarníky typické, stýkat se s českými či německými literáty a *Osma* nebyla výjimkou. Silný vliv, především svými názory a jejich odrazem v dílech, měla skupina i na české a německé umělce mimo jejich sdružení. Po druhé výstavě v roce 1908 se vlivem kubismu názory členů začaly lišit. V roce 1909 a 1910 někteří členové skupiny vstoupili do SVU Mánes a to znamenal pro skupinu konec. Společným tématem, které bývalé členy *Osmy* spojoval, byl expresionismus, i když se projevoval u každého svou osobitou formou, občas i fauvismus. Někteří členové pobývali v Paříži, následkem čehož je ovlivnil i kubismus a umění mimoevropských

¹ Lamač Miroslav. *Osma a Skupina výtvarných umělců (1907-1917)*, 1988, s. 44.

národů. To se v jejich dílech odrazilo v podobě ostrých hran, úhlů a v geometrizaci. Spojením těchto vlivů vzniká nový pojem „kuboexpresionismus“.

V roce 1911 se několik umělců oddělilo od SVU Mánes a založilo nové seskupení *Skupinu výtvarných umělců*. Ve Skupině nebyli jen výtvarní umělci, ale dále i spisovatelé, architekti, hudebníci a teoretikové. Na výstavách skupiny společně zastávali především kubismus a dále pak expresionismus, někteří i secesi a to v širokém záběru výtvarných oborů – malířství, sochařství, grafika, ale také užité umění, nábytek, keramika, sklo a další. Díky vnitřním rozporům se skupina rozdělila na dva tábory dle chápání kubismu a přijímání futurismu.

Nepříjemným mezníkem, nejen v našich dějinách a kultuře, je první světová válka, která ochromila plynulý vývoj umění, pozměnila celkový pohled na společnost i sociální cítění obyvatel.

Po rozchodu členů Skupiny výtvarných umělců vzniklo nové seskupení *Tvrdošíjní*. Na umělecké scéně se objevili na jaře 1918 výstavou „A přece! Výstava několika tvrdošíjných“. Až do roku 1921 pravidelně pořádali výstavy. Členové skupiny se svým projevem lišili, byli individuální. Nedávali slepě přednost novějším stylům před staršími. Všeobecně odmítali strohou akademičnost a dávali přednost vnitřnímu působení díla – „*vědět, co chci malovat, a teprve potom, jak to chci malovat*“². To mělo za následek i hlubší porozumění sociálním skutečnostem života včetně těch válečných. Stejně jako ve Skupině i Tvrdošíjní obsáhli širokou škálu uměleckých oborů. Jejich poslední šestá výstava se konala roku 1924. Tvrdošíjní byli jakýmsi spojníkem mezi dvěma avantgardami Skupiny výtvarných umělců a Devětsilu.

Jedna z nejvýznamnějších skupin poválečného období *Umělecký svaz Devětsil* byla založena 5. října 1920 v Praze. „*Bylo nás právě devět. Ale to nebyl nikterak důvod ke jménu spolku. V té době právě vyšla Krakonošova zahrada bratří Čapků a v té jsme listovali, hledající příhodný název. Hoffmeister navrhoval Zlaté kapradí. To bylo však*

¹ Jan Zrzavý, Jan Zrzavý vzpomíná na domov, dětství a mladá léta, 1971, s. 71.

zamítnuto. Ale v téže knížce objevil Teige – devětsil. Toto jméno bylo okamžitě přijato.³ Jejím členy byli výtvarníci, spisovatelé, básníci, herci, hudebníci, režiséři. Svaz byl levicově zaměřený a hlásil se k proletářskému umění. Z něho později vyšel nový, výhradně český, umělecký směr – poetismus, který se chtěl odprostit od politiky a zaměřit se na pozitivní obraz světa. Často skloňovaným pojmem spojeným s touto skupinou je utopie. Zpočátku Devětsil popíral tradiční i moderní umění a celou západní civilizaci a spíše se obracel k počátkům jako takovým – k dětské kresbě nebo k umění pocházející z přírody. Jejich díla nebyla politicky ani sociálně - kriticky zaměřená, ale spíše kladla důraz na vidinu lepší budoucnosti. Později byl Devětsil také ovlivněn konstruktivismem, Bauhausem či holandskými neoplasticisty. Skupina zanikla roku 1931.

Mezi válkami neměla skupinová činnost na české umělecké scéně tak velký význam. V letech 1934-1938 působila *Surrealistická skupina v ČSR*, jež svou aktivitu nejprve zaměřila na přednášky o surrealismu. Skupina byla v kontaktu s centrem surrealismu v Paříži. Na válečné úskalí 2. světové války reagovala roku 1939 skupina *Sedm v říjnu*. Začátkem 2. světové války se seskupila *Skupina Ra*. I tato skupina měla za své členy umělce z různých oborů – malíři, fotografové, básníci, překladatelé, teoretici, grafici. Skupina navazovala styky s podobně zaměřenými umělci a skupinami ze zahraničí. Nepodlehli úpadku a nebáli se kritičnosti. Hlásili se k tradici Devětsilu a surrealismu.

Počátkem druhé světové války se začala formovat *Skupina 42*. Seskupení malířů, literátů a teoretiků se odráželo od stati Jindřicha Chalupeckého „Svět, v němž žijeme“. „Umění objevuje skutečnost, vytváří skutečnost, odhaluje skutečnost, ten svět, v němž žijeme, a nás, kteří žijeme. Neboť nejen tématem, ale smyslem a záměrem umění není nic než každodenní, úděsné a slavné drama člověka a skutečnosti: drama záhady čelící zázraku. Nebude-li toho moderní umění schopno, bude zbytečné.“⁴ Vycházeli z moderní tvorby mezi válkami. Inspirovali se současnou městskou civilizací, každodenní všedností a moderním člověkem žijícím v této realitě. Od roku 1942 se pravidelně scházeli, diskutovali o svých dílech, o umění a vyhýbali se tématu války. Roku 1948 skupina ukončila své působení. I přesto měla vliv na pozdější uměleckou tvorbu jak výtvarnou, tak literární.

³ Jaroslav Seifert, *Všecky krásy světa*, 1982, s. 341

⁴ Zdeněk Pešat, Eva Petrová. *Skupina 42*, 2000, s. 86.

Jejich programové zaměření na každodennost a městskou periferii v době protektorátu inspirovalo mladou generaci v druhé polovině 50. let. Jednalo se i o stejnou potřebu a to vymanit se vůči totalitnímu systému pomocí tvorby. *„Některé aspekty programu, především mytologizace města a zájem o jeho banalitu, resp. odpad, najdeme později v transformované podobě v západním pop-artu a nové figuraci, rovněž však přetrvaly v tvorbě některých bývalých členů Skupiny 42 nebo autorů jejího okruhu.“*⁵

Po převratu v roce 1948 nahradil proud moderny socialistický realismus. *„Umění mělo nadále zůstat revoluční silou, ale v nekonfliktním vztahu se státem a jeho institucemi, s nimiž bude usilovat o stejné cíle. Strana definitivně potlačila avantgardu, vyloučila odlišné názorové proudy a kodifikovala antimoderní postoje.“*⁶ Ve stejném roce byla založena celostátní organizace *Svaz československých výtvarných umělců*. Hlásila se k poúnorové politice. Ideově měla řídit české a slovenské umění a zahraniční vztahy v tomto oboru.

3.3 Umělecké skupiny 50. a 60. let

Další vlna zakládání uměleckých skupin přišla v 50. letech. V roce 1956 přišla i nová idea. *„Součástí nové organizační struktury měly být „volné ideové skupiny umělců, výtvarným názorem sobě blízkých, které by zejména výstavami a tvůrčími diskuzemi uvedly v život svobodný boj názorů, jak se psalo na první stránce dvaadvacátého čísla Výtvarné práce z roku 1955.“*⁷ Chtěli „ideové skupiny“, později výraz „tvůrčí skupiny“, které by se podílely na rozvoji výtvarného umění socialistickou formou. Otevřeli ale dveře skupinám, které spíše uznávaly opačnou vizi než oficiální umění.

V roce 1956 se začaly formovat zárodky skupiny *Máj*, která skutečně vystoupila proti oficiální kultuře a politickému omezování. První oficiální výstava skupiny pod názvem *Máj 57* se však uskutečnila o rok později. Vystavující pojil cíl, aby jejich díla podávala svědectví o citech současného člověka a zároveň toužili být moderní. Usilovali o navrácení

⁵ Klimešová Marie. Věci umění, věci doby Skupina 42, 2011, s. 169.

⁶ Ševčík Jiří, Morganová Pavlína, Dušková Dagmar. České umění 1938-1989, 2001, s. 105.

⁷ Kolektiv autorů. Dějiny českého výtvarného umění 1958/2000 (VI/1), 2007, s. 79.

moderních výrazových prostředků. Vycházeli především ze starší moderní tvorby české a francouzské. Počet členů byl vysoký, proto se názorem i projevem jednotliví umělci lišili. Poslední výstava se konala v roce 1964.

Po květnové výstavě Máj 57 přišel na řadu další manifest moderní tvorby a to v listopadu téhož roku. Autorem byla skupina *Trasa*, která se formovala již od roku 1954. Oproti Máji měla méně členů a tím byla i jednotnější. Co ale měly společné, bylo neuznávání zadaných směrnic v umění a také jisté umírnění při jejich nástupu na uměleckou scénu. To by mohlo připomínat i nástup Osmy, k níž se Trasa hlásila. Často diskutovaným tématem skupiny bylo postavení člověka a jeho citů ve společnosti, ale i v samotě. Co naopak odmítali, byl radikalismus. Věřili v to, že na moderní umění by se mělo navázat bez násilí.

Právě díky vzniku Máje a Trasy se od konce 50. let začaly formovat další umělecké skupiny. A nebylo jich málo. „V Praze šlo například o tato sdružení: UB 12, M 57, MS 61, Experiment, Etapa, Blok, Radar, Horizont, Křižovatka, Profil, Proměna, Index, Grafis, 8 výtvarníků, Náhledy, Skupina 58, Skupina 66, MG, Konfrontace, v Brně o skupiny Brno 57, Profil 58, M Brno, K Brno, na širší Moravě o Kontrast, Setkání nebo 5+2, v Teplicích vzniklo sdružení Krok 57, v širších severních Čechách Skupina 7, Objekt, Kolektiv severočeských výtvarníků, v jižních Čechách Kolektiv, 6 výtvarníků z jižních Čech.“⁸ Často skupiny nepřežily ani rok nebo neměly výtvarný program. Členy nespojoval tolik vztah názorový jako spíše přátelský. Další věc, kterou měly některé skupiny společnou, byla snaha oponovat Svazu československých výtvarných malířů.

To platí i pro skupinu UB 12, která se stmelovala na půdě Umělecké besedy. Odtud i název „UB“. Její kořeny sahají až do roku 1937, kdy se někteří její členové začali stýkat, ale poprvé, ještě bez skupinového jména, vystavovali na jaře 1957. Skupina jako taková vznikla v roce 1960 a pod názvem UB 12 vystavovala o dva roky později. Tvorba umělců této skupiny byla různorodá a právě to je svým způsobem spojovalo – jedinečnost každého z nich. Důraz kladli na duchovní podstatu díla.

⁸ Kolektiv autorů. Dějiny českého výtvarného umění 1958/2000 (VI/1), 2007, s. 99.

Velké množství výtvarníků navazujících na moderní umění se v tomto období často sdružovalo do skupin. Chtěli tím obnovit skupinovou aktivitu v meziválečném období, kdy cítili potřebu hájit své manifesty. Dalším důvodem k založení skupiny v 50. a 60. letech byl vliv doby a systému. Tvůrčí skupina měla jednodušší cestu k pořádání výstavy než samotný umělec. Výstava totiž musela být nejdříve schválena Svazem i dalšími politickými institucemi.

A tak se konala v roce 1959 výstava *Skupiny M 57*. Tvorba členů spočívala v opaku k socialistickému realismu. Nepřikrášlovali všednost obyčejného dne, ale nazývali realitu pravým jménem. „*Nechceme iluzi, ale pravdu. Nechceme vytvářet díla zakrývající svou formální dokonalostí prázdnotu nebo vypočítavé pokrytectví,*“ prohlašovala skupina v úvodu svého katalogu. „*Nechceme plnit muzea a galerie, chceme, aby naše práce žila na ulici, v nových sídlištích, a aby prostoupila všední den každého člověka.*“⁹ Každodennost a upřímnost jsou pojmy, které jsou neodmyslitelně spjaté s tvorbou této skupiny.

Problém s novým návaem zakládání uměleckých skupin také spočíval v jejich zbrklosti a častým opakováním modernismu. Po roce 1960 bylo téměř vyžadováno, aby byl umělec, který chce prokopávat cestu modernismu, součástí nějaké tvůrčí skupiny. Mnohdy se ale skupiny nevyvíjely tak, jak by měly, například i proto, že jim chyběly programové manifesty a prohlášení. Jejich vzorem byl meziválečný Mánes a jeho činnost napříč uměleckými obory.

To dokazovala i skupina *Etapa*, první výstavou v roce 1961, jejíž členové se snažili skloubit výtvarné prostředky a poezii a dát tím tak najevo pocity člověka a působení přírody. Vnímání pocitů všedního dne Etapy, ale i dalších skupin 50. let, mohlo působit jako jakási skrytá odpověď na soudobé politické kroky. Uznávali obyčejného člověka jako součást všedního dne s důrazem na vlastní zkušenost.

Kolem roku 1960 se skupiny UB 12, Etapa, Experiment, M, MS 61, Máj, Proměna a Trasa spojilo v *Blok tvůrčích skupin*. Chtěly se distancovat od Svazu československých výtvarných umělců. V roce 1961 Blok uspořádal výstavu, aby dokázal, že moderní umění

⁹ Kolektiv autorů. Dějiny českého výtvarného umění 1958/2000 (VI/1), 2007, s. 104.

dokáže být spjato s životem člověka, což se snažil dokázat zaměřením na veřejný prostor a architekturu. Blok tvořil jakousi opozici Svazu. Jeho cílem mimo jiné bylo, dostat se do vedení Svazu. To se mu v roce 1964 povedlo a mohl tak na nějaký čas změnit politiku kultury.

Zajímavým seskupením bylo hnutí *Aktual* založené v roce 1963. Členové se scházeli v pražském bytě, kde pořádali tzv. seance, kdy diskutovali na různá témata. K tomu upravili i prostředí bytu a hrála hudba. Chtěli se odlišovat od stávající české umělecké scény, a tak se přihlásili k umění akce. Různé pouliční výstavy, přednášky a happeningy se konaly na Novém Světě v Praze. Později založili i hudební odnož hnutí – rockovou skupinu *Aktual*, kdy hráli i na netradiční nástroje.

V polovině 60. let bylo jasné, že tak velký počet skupin ztrácí důležitost, jakou měly skupiny v 50. letech. Tedy že už nejsou protiváhou oficiálního umění. Skupiny často splývaly do sebe a jejich tvorba byla nerozeznatelná. Kritizována byla i jejich uzavřenost.

3.4 Umělecké skupiny 70. a 80. let

Po vstupu vojsk Varšavské smlouvy na území Československa nastalo období útisku asi ve všech oblastech naší společnosti. Pro umělce to znamenalo omezení svobody projevu a činnost tvůrčích skupin nebyla legální. Ministerstvo vnitra České socialistické republiky rozhodlo o zrušení Svazu československých výtvarných umělců a vzniku Svazu českých výtvarných umělců. Neoficiální umělci, kteří byli vyloučeni z veřejného života, se scházeli po pražských kavárnách. Po negativních zkušenostech s udavačstvím své schůzky pořádali ve svých ateliérech.

Generace mladých umělců čekala na okamžik, kdy bude možné zakládat skupiny. Stalo se tak během 80. let, kdy byla liberálnější politická situace. Konkrétně se v roce 1987 seskupili *Tvrdohlaví* a v reakci na ně o něco později *12/15 – Pozdě, ale přece*. Pro obě skupiny bylo typické, že se každý člen vyznačoval svou individualitou a schopnost reagovat na podněty zvenčí. V roce 1988 byla založena *Nová skupina*, která se hlásila k uměleckým spolkům Mánes a Umělecká beseda.

Název skupiny Tvrdohlaví je parafrází na skupinu Tvrdošijních, ale také se v něm odráží doba 80. let – výtvarníci se snažili tvrdohlavě čelit komunistické moci a moci výtvarného Svazu. Chtěli zpět navrátit ztracenou kulturní identitu naší země. Neinspirovali se nejen jménem, ale i odkazem skupiny. *„Srovnáme-li obě skupiny, vyniknou i podstatné rozdíly: Tvrdošijní měli vlastní programové vyhlášení, literární platformu v časopisech a konečně: významně se prezentovali v zahraničí a i na domácí scéně vystavovali s hosty, kteří byli jejich generačními vrstevníky a nejvýznamnějšími umělci doby (P.Klee a jiní).“*¹⁰ Svým založením chtěli zaútočit na již slábnoucí komunistickou moc. Chtěli poukázat na svobodnou sociální iniciativu. Skupina nevydala žádný tvůrčí program, ale samotné oznámení o vzniku skupiny, bylo programovým signálem. Dalo by se říci, že aktem založení skupiny, skončila politická represe započatá v roce 1968. Na výsluní se začala prodírat nová generace, která byla autorem nových sociálních myšlenek a zastáncem otevřené komunikace. První výstava Tvrdohlavých byla zároveň první úředně povolenou výstavou, která vyšla z iniciativy mimo SČVU. Po poslední výstavě v roce 1991 byla skupina rozpuštěna a v roce 1999 obnovena.

Reakcí na vznik Tvrdohlavých bylo volné seskupení 12/15 – *Pozdě, ale přece* se sice seskupilo v roce 1987, ale oficiálně bylo Svazem českých výtvarných umělců uznáno až v roce 1988. I když byla tvorba členů rozmanitá, hlásili se k odkazu generace 60. let a i názorově si byli blízcí. *"Prohlášení 12/15: "Volné seskupení 12/15 je reakcí na současné podmínky pro české výtvarné umění, neumožňující v dostatečné míře spontánní spolupráci ani konfrontaci umělců. Vychází z potřeby změnit tuto situaci v kolektivu názorově rozdílných autorů, kteří se pokusí vzájemně respektovat odlišné výtvarné přístupy. Seskupení není uzavřené. Pozdě, ale přece."*¹¹

Skupina, která tak trochu ironicky reagovala na módu tohoto období – zakládání uměleckých skupin, jsou *Zaostalí*. Volné seskupení třech malířů, sochaře, architekta a hudebního skladatele vzniklo v roce 1987 na podkladě přátelství a názorové spřízněnosti. V dadaistickém názvu se odráží reakce na hodnocení českého umění s porovnáním světového umění. *„Koncem osmdesátých let totiž s uvolňující se politickou atmosférou*

¹⁰ Olič Jiří. Tvrdohlaví, 1999, s. 11-12.

¹¹ <http://vvp.avu.cz/idatum/search/autori-192>, vyhledáno 27. 5.2014.

spontánně vzkřísilo množství nejrozumnějších neoficiálních sdružení (například roku 1987 vznikla i skupina Tvrdohlaví), jejichž programem bylo prosazovat umění undergroundu za použití takzvaných nových médií.¹² Zaostali chtěli jít proti proudu, i když ne za pomoci nových médií, jako to soudobé skupiny praktikovaly, ale chtěli toho docílit tradiční cestou – tou „zaostalejší“ – pomocí malby a plastiky. Každý ze členů se projevoval svou osobitou formou a vyjádřením.

Jednou ze skupin, která vznikla za hranicemi Prahy, byla plzeňská skupina *Měkkohlaví*. Od roku 1988 sdružovala české, moravské, slezské a slovenské umělce a výtvarné teoretiky. Společně pořádali akce, performance, výstavy a schůze a to na různých místech republiky. Po roce 1990 se ale každý ubírá svou vlastní cestou. První společnou výstavu se svým jménem *Měkkohlaví* uspořádali až v roce 2009. Až tedy po 20 letech spatřily světlo světa díla, této dlouho utajované skupiny, z období doznívajícího socialismu. Jejich programu z roku 1988 je víceméně úsměvný. Například prvních 5 bodů:

- „1. Členové skupiny Měkkohlavých nenávidí členy jiných skupin.*
- 2. Svými díly chtějí Měkkohlaví dojímat.*
- 3. Členové skupiny vytvářejí co největší množství uměleckých děl, aby o nich nikdo nemohl říci, že nic nedělají.*
- 4. Měkkohlaví nesmí zásadně malovat choboty. Toto právo je vyhrazeno pouze pro předsedu skupiny.*
- 5. Členové skupiny chtějí stále vystavovat, aby byli populární. Budou vystavovat přednostně tam, kde více zaplatí.¹³*

¹² <http://hn.ihned.cz/c1-22112590-zaostali-predvedli-jak-se-rusi-pravidla>, vyhledáno 27. 5. 2014.

¹³ Kolektiv autorů. *Měkkohlaví*, 2009, s. 19.

4 UMĚLECKÉ SKUPINY DNEŠNÍ DOBY

4.1 Období po roce 1989

Devadesátá léta znamenala značné uvolnění nejen kulturní scény, ale i celé společnosti. Faktem ale je, že se ještě stále v 90. letech vyrovnávala s vlivem totalitního režimu. Se svobodou cestování a s otevřením hranic se k nám dostávají západní trendy, což má vliv i na české umělce. Další změnou jsou výstavní prostory, kde práce umělců a veřejnost přijdou do užšího kontaktu.

Stále oblíbenějším tématem jsou sociální a politické problémy aplikované do veřejného prostoru. Umělci mají konečně uměleckou svobodu a prostor pro politické umění, které nebude propagandou. Porevoluční doba je spojována s nástupem nové generace, vizuality, nových médií, velkých objektů, performancí a happeningů, ale také s komercí a reklamou. Umělci se snaží reagovat na nové problémy, které s sebou spolu s novou mocí období po sametové revoluci přineslo.

4.2 Umělecké skupiny 90. let

V první polovině 90. let je skupina *Pondělí* poslední výraznější skupina, která se více prosadila. I přesto na umělecké scéně ještě stále působily některé skupiny založené před rokem 1989. V tomto období umělci tvořili spíše individuálně než pod záštitou nějaké skupiny. S dalšími výraznějšími skupinami se proto setkáváme až po roce 1995 a to se skupinami vzešlých často z prostředí uměleckých škol.

4.3 Pondělí

Skupina *Pondělí* je zahrnována do nové generace. Zformovala se v roce 1989 a svým osobitým způsobem navázala na 80. léta. Sdružila bývalé studenty Akademie výtvarného umění v Praze. Tvořili v duchu každodennosti, o čemž svědčí i název skupiny – nejvšednějšího a nejneatraktivnějšího dne v týdnu. Svůj skupinový program publikovali v roce 1991. Autor si v něm uvědomuje nové postavení umění ve společnosti. Postmoderním způsobům tvorby (malba, socha) se spíše vyhýbají a vrací se ke

konceptuálnímu umění (objekt, instalace) 70. let. Pracují s obyčejnými předměty, které začlení do nového kontextu s větším zaměřením na význam než formu.

4.4 Luxsus

Skupina *Luxsus* vzešla z prostředí AVU v Praze. Jednalo se o volné seskupení, kde měli členové podobné názory, nežli o sjednocení na základě vyhraněného programu. Skupina působila v letech 1995-1998.

4.5 Mina

Jednou z nejdéle fungujících skupin je *Mina*. Během studií na Fakultě výtvarných umění v Brně v roce 1995 vytvořili Milan Mikuláščík a Jan Nálevka skupinu. Zpočátku výrazně experimentovali. Výsledkem byly artefakty, instalace a fotografie.

4.6 Bezhlavý jezdec

Další skupinou, jejíž členové byli studenti AVU v Praze, je *Bezhlavý jezdec*. Byla založena roku 1996. Zpočátku se věnovali malbě, později se soustředili na další média zaměřená na koncepty. Upozornili na sebe *Vitrínkou BJ*. Jednalo se o vývěskovou skleněnou skříň v ulici Komunardů v Praze – Holešovicích. Byla jednou z prvních míst, kde se vystavovalo mimo prostor galerie. Skupina svou společnou aktivitu ukončila v roce 2002.

Od roku 2000 na BJ reagovala tzv. produkční platforma *Produkce aktivit současnosti (PAS)* vystavením právě podobných vitrín po různých koutech republiky, ale i na území Anglie, Německa či Ruska. Jejich cílem je propojit umění s veřejností, respektive najít možnosti komunikace mezi nimi.

4.7 Kamera skura

Nové tendence do českého umění vnesla ostravská skupina *Kamera skura*, utvořena v roce 1996 studenty ateliéru intermédií na Ostravské univerzitě. „*Odlišnost*

*Kamery skury od dosud zmíněných skupin vzniklých po roce 1989 spočívala v záměrné redukci významu jednotlivých autorských individualit ve prospěch kolektivní identity skupiny jako celku.*¹⁴

Kamera skura se nevěnovala tvorbě uměleckých artefaktů a kladla důraz na kolektivní identitu. To jsou znaky, které jsou typické i pro další umělecké skupiny, jako jsou Podebal, Rafani, Matky a otcové, Ztohoven a Guma Guar. Zároveň se jmenované skupiny (s výjimkou skupiny Matky a otcové) věnují politickým tématům aktivistickou formou.

4.8 Pode Bal

V roce 1998 vzniká skupina *Pode Bal*, jednou z prvních českých uměleckých skupin, která se začala zabývat právě politickým uměním, dále pak manipulací, komerční strategií, reklamou a jakýmsi sociálním výzkumem. Jejich provokativní akce jsou často performancí, happeningem, dokumentací nebo objektem či instalací často do veřejného prostoru. Stálými členy jsou Petr Motyčka, Antonín Kopp a Michal Šíml. Nesestavili žádný programový manifest. Jejich postoje jsou zaznamenány v dobových textech.

*„Název skupiny souzní s jazykovou hříčkou respektive s fonetickým přepisem francouzské nadávky "peau de balle" (přibližného významu "koule vám"), který užil Marcel Duchamp ve své telegrafické odpovědi Tzarovi, když jej tento lákal k účasti na dadaistické výstavě, ale jeho původ je údajně daleko banálnější. Ve skutečnosti je logo složeninou slov POnožky DEsetileté BALetky.*¹⁵

Upozornili na sebe akcí *Prohibice parlamentu*, kdy reagovali na chystanou novelu zákona o držení měkkých drog. K projektu využili prostory Parlamentu ČR, kde vystavili sérii plakátů zaměřených na držení měkkých drog. V roce 2000 na sebe výrazně strhnuli pozornost výstavou *Malík urvi*. Vystavili 36 portrétů s dalšími informacemi o politicích a veřejně činných osobách, které v minulosti spolupracovali s tajnou komunistickou policií.

¹⁴ Zálešák Jan. Umění spolupráce, 2011, s. 92.

¹⁵ <http://www.artlist.cz/?id=911>, vyhledáno 29. 5. 2014.

Dotkli se tak jednoho z nejcitlivějších témat polistopadové doby. Po této výstavě se nabízela otázka, „zda má umění schopnost docílit změny, nebo zda je tak nevinné“.

Obr. č. 1: Pode Bal: Prohibice parlamentu – členové parlamentu si prohlíží výstavu.

*„Mezi témata, jimž se skupina věnuje, patří drogová tematika (Prohibice parlamentu, Větší množství státní drogy), politický extremismus (Extrémní kampaň, ReAction Painting), problematické aspekty naší národní minulosti (Malík urvi, Zimmer Frei, Věrní zůstaneme, Flagellant T-shirts), práva menšin (Zahrádka), genderová problematika (Crossdressing, Stop násilí na ženách), otázky multikulturalismu (Converse) a kritika uměleckých institucí (Institucionalizované umění)“.*¹⁶

4.9 Umělecké skupiny po roce 2000

V tomto období vzniklo větší množství skupin, které v současnosti působí dosti angažovaně. Díky seskupení určitého počtu umělců tak vznikla základna pro tvoření děl, která by jinak z pole jednotlivce vznikla jen těžko. Platformy skupin se v průběhu času staly natolik samostatné, že se mohly vymanit ze závislosti na galerijním provozu. Následkem toho přišla i možnost provádět uměleckou činnost ve veřejném prostoru. To přineslo lepší uplatnění pro poukázání na sociální, společenská a další témata.

¹⁶ <http://www.artlist.cz/?id=911>, vyhledáno 29. 5. 2014.

4.10 Rafani

V listopadu 2000 se se stejnojmennou výstavou v Galerii AVU, představila umělecká skupina *Rafani*. Jméno nese význam drzosti a dravosti zvířat využívaných k ochraně. V prostorách výstavy dominovala čelní stěna, kde se nacházela malba se členy skupiny v uniformách. Na protější stěně stál nápis „Naše spojení je vyšší formou individuality“. To je prakticky vše, kromě úvodního projevu skupiny a tanečního vystoupení dívek, co návštěvníci na výstavě mohli spatřit. Zakládajícími členy jsou absolventi AVU Luděk Rathouský, Radim Kořínek, Petr. M. Motejzík a Marek Meduna. Jiří Franta je členem od roku 2002.

Obr. č. 2: Rafani: pohled do instalace první výstavy Rafanů.

„Rafani zaujímají na české umělecké scéně výjimečnou pozici svým politicky a společensky angažovaným přístupem k umění. Od svého vzniku se skupina věnuje otázkám morálky, zodpovědnosti a kolektivní historické paměti.“¹⁷ Jednotlivé akce a výstavy Rafanů jsou doprovázeny čtenými projevy či texty vysvětlující souvislosti. Jen v roce 2006 se na nějaký čas zbavili psaného projevu k jejich akcím a svou pozornost obrátili na vlastní kolektivní identitu. Díky své angažovanosti se nebojí pracovat s problémy současné

¹⁷ <http://www.artlist.cz/?id=131>, vyhledáno 29. 5 2014.

společnosti. Jedním z důvodů vzniku byl dojem, že na české umělecké scéně chybí názorová semknutost, která by průbojně hlásala své myšlenky a názory reagující na současná témata. Zaměří se na ně, pracuje s nimi a závěrem jsou mimo jiné i nové pohledy na věc.

Jejich první veřejná akce s názvem *Láska* se uskutečnila týden po jejich první výstavě v listopadu 2000. Jednalo se o přetření tzv. Lennonovy zdi (v 80. letech byla důležitým místem pražských hippies, ale zároveň i místem problémovým pro komunistickou policii) na Malé Straně na zelenou vojenskou barvu (dříve užívanou Veřejnou bezpečností k likvidaci nepohodlných nápisů) a přidali slovo „láska“ a logo skupiny. Akce vyvolala vlnu zájmů médií ale i policie. Zeď museli autoři uvést do původního stavu.

Obr. č. 3: Rafani: Lenninova zeď a na ní projekt Láska.

„Během prvních dvou let své existence se Rafani opakovaně dostávali do středu pozornosti médií. Pracovali s avizovanou strategií – stavět do středu pozornosti témata, která jsou ze společenského vědomí vytlačována.“¹⁸ Skupina začala být spojována s pojmem „umělecký aktivismus“. To potvrzuje i jeden z jejich nejznámějších projektů *Demonstrace demokracie* z roku 2002. Akce se konala 27. října, tedy den před státním svátkem, před sochou svatého Václava na Václavském náměstí, kde členové skupiny spálili tři černobílé verze státní vlajky. A co je vedlo k tomuto činu? *„Zkoumáme mezní možnosti demokratického systému, hranici mezi využíváním a zneužíváním, rozporný vztah mezi*

¹⁸ Zálešák Jan. Umění spolupráce, 2011, s. 153.

*právy a povinnostmi občanů vůči státu. Hledáme dnešní obsah pojmů morálka a zodpovědnost. Zajímá nás napětí mezi formou akce a jejím obsahem.*¹⁹ Akce byla ukončena policejním zásahem a následným zatčením členů skupiny.

Obr. č. 4: Rafani: Demonstrace demokracie – pálení státní vlajky.

V roce 2004 proběhla jejich nejkontroverznější akce ve Veletržním paláci v Praze, kde se několik členů skupiny ještě s dalšími umělci společně vykáleli u výstavy českého a slovenského umění 60. let 20. století u děl Milana Knížíka a Zdeňka Berana. Vyjádřili tak vztah k Národní galerii v Praze. *„Národní galerie by měla být jednou z nejprestižnějších kulturních institucí v České republice. Její nynější stav nás znepokojuje. Snažíme se k němu nebyť lhostejní. Nesouhlasíme se způsobem jejího vedení, jak jej reprezentuje Milan Knížík. Současný obraz Národní galerie nás též nutí k obecnému přemýšlení o muzeích a jejich funkci v současné společnosti.*“²⁰

Skupina si na své konto může zapsat velké množství výstav, akcí i přednášek. Například pořádala přednášky o současném umění na Filosofické fakultě UK. Známým počinem je také kurátorská činnost v galerii CO14. Tematicky se z počátku své tvorby

¹⁹ Rafani. Rafani, 2012, s. 77.

²⁰ <http://www.ahasweb.cz/2004/20041203.htm>, vyhledáno 29. 5. 2014.

zabývá problémy s vypořádáním se s minulostí, později otázkou menšin, sociálního vykořisťování a dalšími. Jejich akce nejsou jen o umění, ale o poukázání na společenské jevy. Problém, který se ve spojitosti s jejich prací vyskytl, je, že veřejnost chápe jejich akce spíše jako politický počín než umělecký. Důvodem je špatné podání informací ze stran médií, kulturních činitelů, ale i policistů. To potvrzuje i Jiří Franta, jeden ze členů skupiny, v rozhovoru ve skupinovém katalogu: *„Měli jsme smůlu, že se o nás většinou nepsalo na stránce věnované kultuře, ale v černé kronice. A tam se většinou ta akce odprostila od podstaty a zůstalo jen prázdné gesto.“*²¹

4.11 Matky a otcové

Umělecká skupina *Matky a otcové* byla založena v roce 2001. Jak už název napovídá, jedná se o seskupení rodičů – umělců, kteří mají dohromady 9 dětí. Věnují se sociálním tématům jako je vztah umění a rodiny, jejich propojení, ale také pohledu na muže a ženu v rodině. Své názory zprostředkovává pomocí klasických výtvarných způsobů bez aplikace do veřejných prostorů. Jedná se tedy o jiný umělecký projev, než který byl typický pro soudobé skupiny.

4.12 Guma Guar

V roce 2003 založili umělci Milan Mikuláščík, Richard Bakeš a Dan Vlček umělecko-aktivistickou skupinu Guma Guar. Svou radikální a někdy až šokující formou prezentují svá velice sofistikovaná díla. Na rozdíl od většiny českých současných uměleckých skupin Guma Guar nevzešla z prostředí školního ateliéru. Počátky skupiny se nesly v hudebním duchu – jejich první výstava byla na hudební scéně. Poté odhalili názorové shody v oblasti politiky. Právě hudba (tekkno) a politika (nesouhlas s politikou USA) se staly východiskem pro tvorbu skupiny.

Zpočátku zastávali názor, že kolektiv dokáže lépe vyjadřovat politické postoje než samostatný umělec. Proto se zásadně nevystupovali individuálně, ale vždy v rámci skupiny. Nevidí problém prezentovat se v galerijním prostředí. Přijímají ho na stejnou

²¹ Rafani. Rafani, 2012, s. 211.

úroveň veřejného prostoru jako například ulici. Galerii chápou jako základnu pro předávání svých postojů a kritiky některých společenských jevů.

Stejně jako Rafani i Guma Guar zastává negativní postoj na působení Milana Knížíka v Národní galerii v Praze. Projekt s názvem *Milan Knížík: Podivný Kelt* uvedla skupina v roce 2008 v galerii Vernon. Skupina prohlásila, že skupina Guma Guar byla rozpuštěna a vznikla nová skupina pod názvem *Milan Knížík*. Na jejich výstavě s názvem *Podivný Kelt* skupina za výrazně navýšené ceny prodávala díla právě Milana Knížíka. Milan Mikuláščík vysvětluje: „Je nepřijatelné, že on jako praktický umělec je ředitelem Národní galerie a z těchto mocenských pozic poškozuje umělce, kteří mu z různých důvodů nevyhovují. To je střet zájmů, který by jinde nemohl projít. A jedna z nejskandálnějších věcí je jeho vlastní socha přímo před Veletržním palácem. Jiná věc je, že jeho tvorbu a postoje z konce šedesátých let považujeme za zajímavé, dnes je ale jen člověk, který svou moc zneužívá.“²²

Obr. č. 5: Guma Guar: Milan Knížík: Podivný Kelt.

²²http://www.lidovky.cz/skupina-knizak-se-predstavuje-dea-/kultura.aspx?c=A080123_104634_ln_kultura_nev, vyhledáno 30. 5 2014.

Tématu, kterému se skupina nejvíce věnuje, je skutečnost zkreslovaná pomocí médií politickým či jiným vlivem. To například dokazuje projekt *Kolektivní identita* z roku 2008. Jednalo se o výstavu v Galerii Artwall nacházející se na ploše zdi na Nábřeží kapitána Jaroše v Praze. Jedná se tedy o místo, kde se díla prezentují ve veřejném prostoru. Chtěli tak upozornit na „výrobu souhlasů“, fakt, který se v demokratické společnosti děje vlivem vlády a podnikatelské elity. Reagovali tak na kampaň společnosti Praha olympijská, jejímž cílem bylo vytvořit kladný pohled veřejnosti na pořádání olympijských her v Praze v roce 2016. „Výsledkem „subvertisingu“ v podání Guma Guar byla lehce adjustovaná verze reklamní kampaně, v níž se v kombinaci s původním heslem „Všichni jsme v národním týmu“ a logem společnosti Praha Olympijská namísto populárních českých osobností a sportovců objevily neméně známé osobnosti symbolizující propojení politiky a (organizovaného) zločinu: Libuše Barková, Viktor Kožený, Radovan Krejčíř, František Mrázek, Tomáš Pitr a Karel Srba.“²³ Výstava vzbuzovala otázky, zda v sobě politika neukrývá spíše touhu po moci a penězích, než prospěch společnosti. Za pár dní od začátku výstavy se ale ozvala společnost Praha olympijská se žádostí o odstranění výstavy z důvodu neoprávněného užití sloganu. Vzápětí zareagoval i Magistrát hlavního města Prahy a odstoupil ze smlouvy se skupinou. Pár dní na to byly neznámým vandalem plakáty přetřeny barvou. Díky tomuto projektu byla i načas zrušena celá Galerie Artwall. „V létě 2011 vypsala Galerie Artwall po čtyřech letech výběrové řízení na výstavní projekty, což nelze přičítat ničemu jinému než změně vedení na pražském magistrátu.“²⁴

²³ Zálešák Jan. Umění spolupráce, 2011, s. 168.

²⁴ Zálešák Jan. Umění spolupráce, 2011, s. 169.

Obr. č. 6: Guma Guar: Kolektivní identita.

4.13 Ztohoven

Důvodem vzniku této kontroverzní skupiny byl pocit členů změnit stav společnosti. Svými vizuálními projekty se snaží poukázat na problémy, které se v současnosti vyskytují, zejména v oblasti médií, reklamy a jejich dopadem na člověka.

Na rozdíl od předchozích skupin se členové skupiny nevěnují jen skupinovému práci, ale dále tvoří i individuálně. Členové nejsou známí. Zpočátku se jednalo o studenty dvou vysokých uměleckých škol. Odhaduje se, že jich je několik desítek. Svá jména skrývají pod pseudonymy, které jsou zároveň slovní hříčkou. Nejznámějším členem je Roman Týc.

Další odlišností od ostatních skupin je minimální spolupráce s galerijním prostředím. Důraz naopak kladou na veřejné prostředí. Pravděpodobně to a i silná kontroverze způsobu provedení témat akcí zapříčinila ohlas médií a skupina se tak snadno vryla do vědomí veřejnosti.

Jejich první akcí z roku 2003 byl *Otazník nad Hradem*. Jednalo se o neonové srdce instalované na pražském hradě Jiřím Davidem jako symbol lásky ale také symbol Václava Havla, který ho používal u svého podpisu. Do tohoto objektu členové Ztohoven zasáhli zakrytím levé poloviny a vznikl otazník. Co touto intervencí skupina zamýšlela? *“Jestliže se vytratí láska a porozumění, jestliže lidstvo přestane vnímat významy sdělení těch, kteří jsou jejich součástí a bude zkoumat pouze formy a ne obsahy, zbudou jen otazníky, které se rozsvěcují spolu s diskursem o budoucnosti českého trůnu a směřování lidstva vůbec. Jsou vám tedy otazníky bližší než jistota tepajících srdcí?”*²⁵ To se dá vysvětlit více způsoby. Mohla to být reakce na Havlova nástupce na pozici prezidenta, snaha zviditelnit se na umělecké scéně nebo jen poukázat na představu světa bez lásky. Otazník se pak objevuje ve všech dílech skupiny.

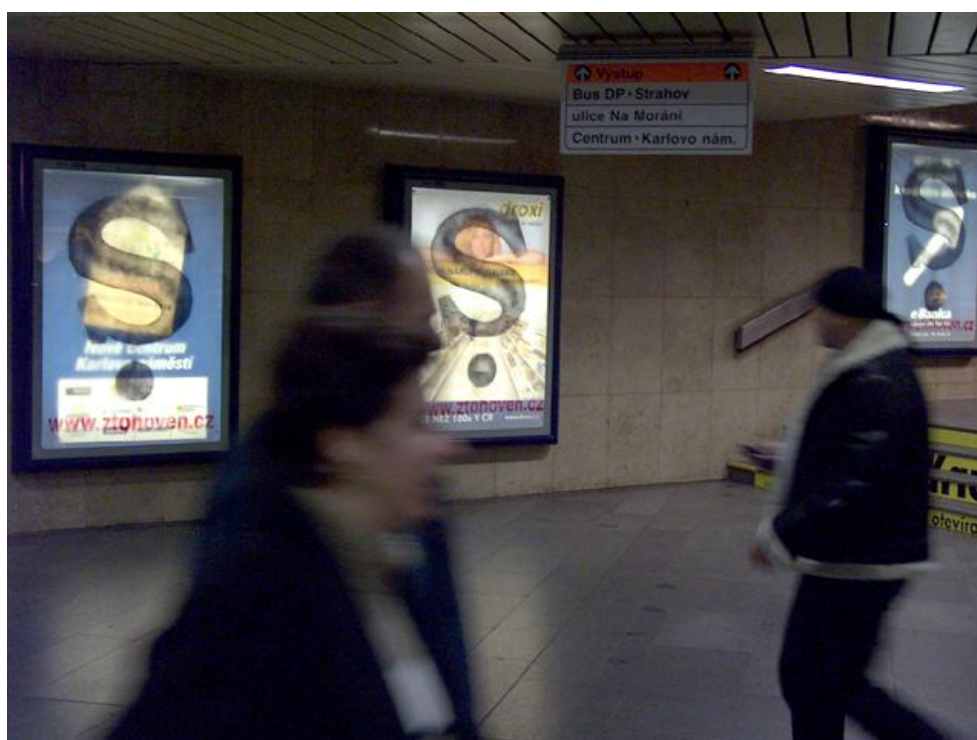
Obr. č. 7: Ztohoven: Otazník nad Pražským hradem.

Druhou akcí ve stejném roce bylo *Znásilněný podvědomí*. Skupina v pražském metru nahradila přes 700 reklamních plakátů ve vitrínách a nahradila je plakátem

²⁵ http://www.ztohoven.com/?page_id=32, vyhledáno 30. 5. 2014.

s natištěným otazníkem a jejich webovou adresou. Jednalo se o ilegální počin do komerčních reklamních ploch. S reklamou se v různých formách setkáváme prakticky denně. I když si myslíme, že nás neovlivňuje, podvědomě se k nám ale dostane, znásilňuje naše podvědomí. Cílem bylo poukázat na její agresivitu a lživou tvář. Pokračováním byla ilegální vernisáž výstavy na stanici metra Dejvická, kam se přišlo podívat stovky lidí. V každé vitrině bylo jedno osobité dílo využívající všechny možnosti, jež lightbox nabízel.

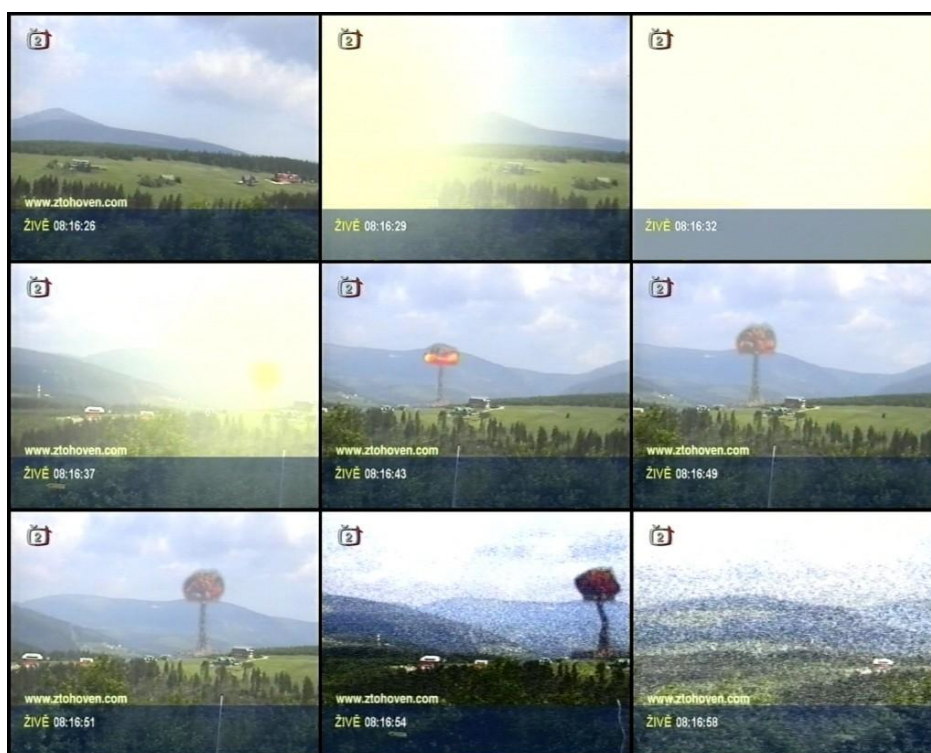
*„Reklama ale postupně a nenápadně znásilňuje podvědomí každého z nás. Proto si bereme slovo. Zneužíváme reklamu, která zneužívá naše nejvnitřnější touhy, myšlenky a city, aby prodávala zboží. Překrucujeme ji, pozměňujeme ji, přetváříme ji tak, aby alespoň jeden den mluvila řečí umění. Vytváříme jiné reklamy. Takové, které nemůžete přejít bez povšimnutí. Takové, které vzbuzují neklid. Takové, které se nesnaží vplížit do vaší mysli bočním vchodem podvědomí. Třeba budou i vám otazníky milejší než dokonalý svět vyretušovaných tváří.“*²⁶

Obr. č. 8: Ztohoven: Znásilnění podvědomí – pohled do metra.

²⁶ http://www.ztohoven.com/?page_id=36, vyhledáno 30. 5. 2014.

Asi nejvýraznější akcí skupiny Ztohoven je *Mediální realita*. V roce 2007 se skupina nabourala do vysílání pořadu České televize *Panorama*, kde jsou vysílány záběry z českých hor. Do jednoho záběru byl aplikován atomový výbuch. Narušili tak klidného ducha celého pořadu. „*Nejsme žádná teroristická ani politická skupina, účelem není jakkoli společnost strašit, či manipulovat, tak jako jsme toho dennodenně svědky ve světě reálném tak mediálním.*“²⁷ Manipulace ze strany politiky, firem a společností jsou u nás na denním pořádku. Všemi možnými i nemožnými způsoby se snaží apelovat na naše vědomí. „*Jemné narušení tohoto systému, apel na čistý rozum člověka, jeho neovlivnitelnost, si myslíme nikdy neškodí ani v demokratické zemi. Proto umělecká skupina Ztohoven před několika lety nabourala veřejný prostor hl. města Praha, zpochybnila prostor reklamy v principu, i prostor konkrétní reklamy jako takové.*“²⁸ Člověk by si měl uvědomit, že ne vše, co se z médií dovídá je pravdivé, reálné. Tento projekt má právě dokázat, jak zdánlivá realita nemusí být vůbec reálná.

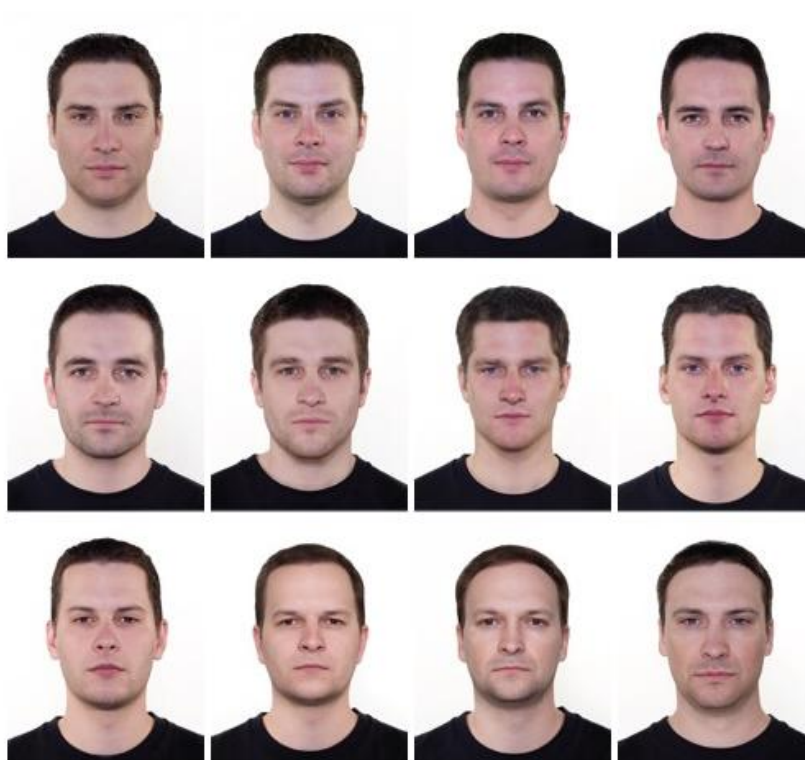
Obr. č. 9: Ztohoven: Mediální realita.

²⁷ http://www.ztohoven.com/?page_id=45, vyhledáno 30. 5. 2014.

²⁸ http://www.ztohoven.com/?page_id=45, vyhledáno 30. 5. 2014.

Mediální realita a Znásilněný podvědomí jsou založeny na stejném principu a myšlence. Došlo jen ke změně z aktivismu pouličního k mediálnímu.

Projekt z roku 2010 *Občan K.* šel ještě dále. Svou kolektivní identitu využili ke zkoumání hranice svobody. 12 členů skupiny se nechalo stejně ostříhat, poté se vyfotili a pomocí speciálního programu vytvořili nové fotografie, kde si jsou všichni muži podobní. Následovalo zažádání o občanské průkazy. Každý člen používal půl roku nový průkaz. Během této doby žili normální život – cestovali do zahraničí, měli svatbu, vyřizovali zbrojní pas, účastnili se voleb. Postavili se tak systému, který dozoruje jejich životy. „*Nejsme čísla, nejsme biometrické údaje, tak tedy nebudme ani figurkami velkých hráčů na herním poli této doby. Jestli se nechceme bát vlastního obličeje, musíme si zachovat svou tvář!*“²⁹ Celý projekt dokumentuje film *Občan K.* „*Jeden člen prochází londýnskou celnicí tam a zpátky na občanku kamaráda, který vůbec neopustil Prahu, zatímco jiný je sám sobě svědkem na svatbě. Co bude následovat?*“³⁰

Obr. č. 10: Ztohoven: Občan K.

²⁹ http://www.ztohoven.com/?page_id=50, vyhledáno 30. 5. 2014.

³⁰ <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10419749344-obcan-k/21256226971/>, vyhledáno 30. 5. 2014.

Stejně tak jako *Mediální realita* tak i *Občan K.* končí policejním vyšetřováním. Jeho výsledkem je obvinění z trestného činu. V obou případech se umělců zastane instituce. V prvním případě to byla Národní galerie v Praze a v případě druhém galerie Dvůrák Sec Contemporary. „Do projektů zapojujeme naše osoby a naše těla a mysl, nechceme o věcech jen dumat, ale chceme je žít.“³¹

U široké veřejnosti jsou Ztohoven vcelku oblíbeným seskupením. Ať už díky srozumitelnosti svých projektů nebo svou snadnou pochopitelností představovaných témat, která společnost nedělí na dva tábory, ale spíše poukazují na problémy nás všech.

³¹ <http://www.protisedi.cz/article/ztohoven-zmena-je-mozna>, vyhledáno 30. 5. 2014.

5 HISTORIE VS. SOUČASNOST

Historické skupiny často vznikaly vlivem nějakého společenského či politického dění. Umělci měli potřebu na tyto záležitosti nějakým způsobem reagovat a to právě pomocí společných sil. Skupiny často bývaly zaměřené na určité umělecké směry, k nimž se manifestačně hlásily. Zatímco současná seskupení jsou více založena na sociální platformě a potřebu hlásit se k uměleckým směrům už dnes umělci nemají. Jejich důvody vzniku často nejsou tolik oficiální. Nejčastěji je to touha po změně a poukázání na současnou problematiku v různých aspektech naší společnosti. Nebo se jen rozhodli navázat na svá studia na uměleckých školách společnou tvorbou a stvrdit tak svá přátelství.

Starší skupiny projevovaly sebe a svá díla prostřednictvím společných výstav a galerijního prostředí. Skupiny působící na umělecké scéně posledních 20-30 let svou iniciativu vynesly ven do veřejného prostoru. Jdou se svými názory blížit lidem, protože témata, která řeší, se týkají i jich. Mění se i forma zobrazování. Ve většině případů nahradili štětky a plátna novými médii, reklamou, svým tělem a dalšími.

Skupiny první poloviny dvacátého století se nebály jít za hranice stejně tak jako skupiny posledních let. Jen stály někde jinde. V prvním případě překračovaly hranice novými způsoby malby a kresby, dokázaly šokovat svou formou, kterou veřejnost třeba i nedokázala přijmout. V druhém případě to je nejen překračování hranic zákona, ale i snaha zapůsobit svými akcemi tak, aby důrazně a kontroverzně poukázaly na danou problematiku. Pomocí umění se snaží řešit například politická, sociální, společenská a další témata.

V první polovině dvacátého století byla umělecká skupina celek, který stmeloval individuální umělce, kteří při své tvorbě pracují samostatně, ale spojuje je společná představa výsledku díla. Od šedesátých let ale dochází ke změně. Skupiny se stávají homogenními a vznikají společná díla či společné akce. Umělci jsou si tak rovnocennými partnery spolupracující na jednom díle.

VÝTVARNĚ DIDAKTICKÁ ČÁST

6 PROJEKT SE ZUŠ MNICHOVO HRADIŠTĚ

Součástí mé práce je i výtvarná činnost v podobě projektu se ZUŠ. Po vzoru mnou vybrané akce nějaké české umělecké skupiny bylo mým úkolem pracovat s dětmi a vytvořit jim tak podobné zázemí a cíl, jaký měla skupina při své tvorbě.

V rámci skupin, které si žáci vytvořili, pracovali na společném projektu, diskutovali, společně vytvářeli rozhodnutí i kompromisy.

S vedením dětí nemám prakticky žádné zkušenosti, proto pro mě realizace projektu nebyla jednoduchou záležitostí. Ale vzhledem k tomu, že jsem pracovala se staršími dětmi, respektive studenty, komunikace byla o to lepší.

Byla jsem obeznámena s tím, jaké žáky/studenty bych mohla mít ke spolupráci k dispozici. Jednu skupinu tvořili žáci ve věku 11-15 let a druhou skupinu studenti 14-21 let. Vzhledem k tématům jakými se současné skupiny zabývají, bez váhání jsem se rozhodla pro skupinu starších.

7 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA MNICHOVO HRADIŠTĚ

V této části práce se zabývám spoluprací se Základní uměleckou školou v Mnichově Hradišti. Tuto školu jsem si vybrala kvůli svému osobnímu vztahu, protože jsem zde výtvarný kroužek navštěvovala řadu let a moc ráda na tuto dobu vzpomínám. Mnoho jsem se zde naučila a postupně mě to utvrzovalo v tom, čemu se chci v budoucnu věnovat.

Obrátila jsem se tedy na ředitelku ZUŠ a zároveň vyučující výtvarné výchovy PhDr. Evu Ševců. Věděla jsem, že se na paní Ševců mohu spolehnout, a že spolupráce s ní a jejími studenty bude přínosem pro nás všechny. Vím o její otevřenosti pro nové projekty a poznání, proto mě napadlo, že by nebyl problém věnovat mi pár hodin z její výuky, a dát tak studentům příležitost poznat výtvarnou tvorbu z jiného pohledu.

ZUŠ Mnichovo Hradiště není žádným nováčkem. První zmínky jsou již v roce 1958, kdy žáci měli možnost navštěvovat hudební obor. Výtvarný obor se vyučuje od září 1988. K dnešnímu dni zde můžeme nalézt několik oborů: kromě hudebního (housle, viola, klavír, klávesy, kytara, baskytara, zobcová flétna, příčná flétna, saxofon, klarinet, trubka, pozoun, bicí) a výtvarného jsou to ještě literárně dramatický (přednes, dramatická průprava, slovesnost), taneční obor (balet, novodobý tanec, lidový tanec) a pěvecký sbor.

Na pozemku školy se nachází historická budova tzv. konírny, která od roku 2008 prošla rekonstrukcí. V květnu 2010 zde byl slavnostně otevřen Ateliér Konírna, který je vhodný nejen pro výtvarnou tvorbu, ale pořádají se zde i výstavy. Na jaře 2012 jsme v těchto prostorách s PhDr. Ševců uspořádaly výstavu s mými spolužačkami z Katedry výtvarné výchovy PedF UK. Vystavovaly jsme zde práce a projekty, které jsme během našeho studia vytvořily.

I tato zkušenost ze spolupráce se ZUŠ Mnichovo Hradiště z roku 2012 mě utvrdila v tom, že se nebudu bránit dalším společným projektům. Práce na mé bakalářské práci mi mé kladné zážitky jen potvrdila.

8 VÝBĚR PROJEKTU

Tato část práce pro mě nebyla vůbec jednoznačná. Současné české umělecké skupiny nabízí skutečně širokou škálu zrealizovaných projektů, které jsou velice zajímavé a stojí za bližší zkoumání. Napodobení a simulace většiny jejich akcí je ale bohužel pro prostředí ZUŠ neuskutečnitelná. Často se pracuje ve veřejném prostoru nebo na hranici zákona. Proto jsem tyto, ač velice působivé a pro děti určitě poutavé, tak nereálné, projekty musela zamítnout.

Abych byla konkrétní. Například mě napadl projekt skupiny *Guma Guar – Kolektivní identita*. Mým záměrem by nebylo přesně kopírovat tuto akci, ale pojmout ji po svém. Studenti by vybrali osoby, které jsou v současnosti nějakým způsobem spjati se zločinem, podplácením, korupcemi a dalšími. Společně by diskutovali a vybírali osoby, které je v této problematice napadají. Vedli by dialog, argumentovali by svůj výběr. Poté by vymysleli slogan, který by portréty těchto osob spojoval. Závěrem by mohl být zajímavý výsledek z pohledu takto mladých lidí. Projekt jsem nakonec zamítla s tím, že by pro nás bylo nereálné zakončení celé akce v podobě výstavních prostorů a kontaktu s veřejností, což je pro tuto akci nezbytné.

Dalším nezrealizovaným projektem, který jsem zařadila do užšího výběru, byl *Identikit* skupiny *Rafani*. Studenti by se rozdělili na skupinky popřípadě dvojice a kreslili by členy ostatních skupin jen dle popisů. Problémem by byla časová náročnost akce.

Vzhledem k věkovému obsazení členů mé skupiny jsem se nebála přemýšlet nad takovými projekty, které jsou více konceptuální než tvořivé.

Nakonec jsem se rozhodla pro projekt skupiny *Pode Bal – Converse*.

9 VYBRANÝ PROJEKT - CONVERSE

Jak se už výše ve své práci zmiňuji, skupina *Pode Bal* byla jednou z prvních uměleckých skupin na našem území, která se začala zabývat politicko – sociálními tématy. Proto je na místě, věnovat se skupině o něco hlouběji a to právě prostřednictvím dětské tvorby po vzoru jedné z jejich akcí.

Akce *Converse* z roku 2005 spočívala v tom, že přetvořili tradiční muslimské předměty do takové podoby, jako kdyby je vyráběli společnosti v západním světě ale pro muslimské spotřebitele. V praxi to vypadalo tak, že na předměty především aplikovali značky, které jsou pro nás typické. Například burka se znakem Nike vystavena jako fotografie v citylightu, ghutra s vyšitým logem Hermés, nůž jambiya stylizovaný do podoby švýcarského nože Victorinox a tradiční turban vyrobili z goretexového materiálu a poté jej instalovali do akvária naplněného vodou.

Obr. č. 11: Pode Bal: Converse – burka Nike.

Obr. č. 12: Pode Bal: Converse – nůž jambiya Victorinox.

Skupina tvrdí, že značky v současnosti parazitují na skutečných hodnotách a tradicích a to za účelem prodání výrobku. Proto pokud je cíl západních značek prorazit na muslimský trh, musí použít stejnou metodu. Značky, které jsou chápány jako typické pro

euroamerický svět, by tak mohly být viděny v novém světle – napomohly by k přijatelnosti arabské kultury.

Následovala performance v podobě powerpointové prezentace nazvané *Converse – United Brands for World Peace*. Tato marketingová akce byla určena pro nadnárodní společnosti. Cílem bylo, přesvědčit některého z nich k výrobě jednoho nebo více předmětů. Prezentace uspořádaná v prostoru galerie byla nesena v duchu práce reklamní agentury – představení nového zboží na trh, jejich přínosů pro lepší vztah mezi muslimy a okolním světem. Posluchač se dovídá, že projekt Converse může západním značkám poskytnout způsob, jak vniknout na muslimský trh, který může obohatit o značkové oblečení. Také poukazují na problém, že muslimové často odmítají západní symboly, a že západní společnosti v některých případech nechápou, co muslimský zákazník chce a potřebuje. Výsledkem by mohlo být snížení násilí a extremismu na Blízkém východě, přiblížení tamních zvyků do celého světa, zvýšení spokojenosti muslimských obyvatel a přispění ke světové stabilitě a míru.

Svým projektem způsobili střet západní a východní - muslimské civilizace a jejich kultury, dokázali spojit reklamu s náboženstvím. Tímto způsobem chtěli poukázat na cestu, která by mohla vést ke světovému míru pomocí soužití všech spotřebitelů. Propojením částí východu a částí západu tak vznikl objekt, který by mohl navázat vztah mezi tak rozdílnými kulturami.

10 MÉ POJETÍ PROJEKTU

Nejprve je seznámím s výtvarnými skupinami jako takovými. Co znamená tento pojem, proč skupiny vznikaly a vznikají, jaké skupiny na našem území jsou atd.

Bude následovat představení skupiny Pode Bal a jejich projektu Converse. Bude jim k dispozici názorná ukázka několika předmětů, které v rámci projektu zrealizovala sama skupina.

Poté se děti rozdělí na menší skupinky (počet skupinek a množství členů se bude odvíjet od celkového počtu dětí, které na kroužek dorazí) a budou nadále pracovat v nich.

Každá skupina si zvolí jméno a společně vymyslí, z jakého důvodu vznikly, co mají společného. Vše si budou písemně zaznamenávat.

Aby měly děti větší možnost volby, kromě islámu budou mít na výběr dále z buddhismu a hinduismu. Každé náboženství jim bude krátce představeno včetně jejich typických symbolů. Každá skupina si vybere jedno náboženství, kterému se bude dále věnovat. Dále princip projektu zůstane stejný, ale realizace bude pojata trochu jinak. Studenti nepřetvoří předměty fyzicky, ale za pomoci počítače. Vyhledají potřebné informace a předměty typické pro dané náboženství. Poté budou buď v nějakém programu, nebo za pomoci tiskny a následné úpravy, vytvářet návrhy objektů.

Budou jim nabídnuty dvě možnosti a bude na nich, jak s nimi naloží. První možnost, jak to udělala i skupina Pode Bal, je vzít náboženské předměty daného náboženství a aplikovat západní značku. Druhou možností bude vzít naopak předmět, který je typický v západním světě a doplnit ho o symbol náboženství. Až budou znát veškeré informace, budou mít studenti volnou ruku a o dalším vývoji práce se budou rozhodovat pouze v rámci skupiny.

Při dalším společném setkání si studenti vymyslí název svého projektu a připraví se na prezentaci. Ta by měla obsahovat popis výrobků, jejich klady a výhody, ale i pohled na problematiku západních a východních náboženství.

Dalším úkolem skupiny pak bude samotná prezentace. Cílem představování bude seznámení s navrhovanými předměty. Součástí projevu bude i představení skupiny.

Po celou dobu práce nechám dětem prostor a nebudu je nijak striktně řídit. Nechám na nich, jak úkol pochopily a jak si s ním společně poradí. Jedním z jejich úkolů bude vytváření si poznámek, co právě dělají, co je k tomu vedlo atd.

Já si budu v průběhu jejich práce dělat poznámky, zaznamenávat výpovědi a fotografovat. Při prezentaci pořídím videozáznamy.

11 REALIZACE PROJEKTU

11.1 První setkání

Na hodinu jsem dorazila jako první a čekala, kolik dětí se vůbec sejde. Skupina je v plném počtu třináctičlenná. Nakonec dorazilo 7 dětí ve věku 14-18 let, ale v průběhu výuky se jejich obsazení měnilo (jedna dívka odešla dříve a přišla jiná).

Krátce jsem představila sebe, svůj záměr a začala jsem s krátkým vyprávěním o uměleckých skupinách. Poté jsem se zaměřila na skupinu Pode Bal a projekt Converse. Popsala jsem jim, co tato akce obnáší a jaká je jeho myšlenka. Děti se nijak zvlášť neptaly. Větší zájem a diskuze přišla spíše ze strany PhDr. Ševců a jedné dospělé výtvarnice, která na kroužek také dochází, ale věnovala se své individuální práci. Bylo zřejmé, že je problematika náboženství, ale i současného umění zajímá více než samotné aktéry mého projektu.

Když bylo vše vysvětleno, první úkol dětí spočíval v tom, aby se rozdělily, vzhledem k celkovému počtu, na 2 skupinky. Výsledkem byly skupiny rozděleny na starší a mladší.

1. skupina	2. skupina
Veronika (18)	Klára (14)
Ondřej (18)	Kryštof (14)
Kateřina (18) – odešla dříve	Helena (17)
Vendula (16) – přišla později	Tereza (17)

Tabulka č. 1: Členové skupin prvního setkání.

První skupinka – starších se skládala ze dvou osmnáctiletých dívek a jednoho osmnáctiletého chlapce. Bylo zjevné, že se trojice zná velmi dobře. Později jsem zjistila, že spolu chodí již sedmým rokem do jedné třídy. Asi po hodině odešla jedna dívka - Kateřina a přišla nová šestnáctiletá - Vendula. Očividně ji neznali, protože ji oslovovali jinak, než se jmenovala. Ale to neměnilo nic na tom, že ji ihned začlenili do kolektivu. Veronika jí vysvětlila práci a ona pak skvěle do rozjeté práce zapadla a hned se aktivně zapojila.

Druhá skupinka – mladších se skládala ze dvou kamarádkých dvojic - dvě sedmnáctileté dívky v jedné dvojici a čtrnáctiletá dívka a chlapec ve dvojici druhé. I přesto, že se pravděpodobně znali jen z prostředí kroužku, tak spolu všichni poměrně pěkně komunikovali.

11.2 Jméno skupiny, výběr náboženství

Jak jsem se již zmiňovala, během své tvorby měly děti za úkol zaznamenávat si průběh a další okolnosti svého tvoření. I když jsem si dělala sama poznámky, mám k dispozici i písemné výpovědi zevnitř skupiny.

Po rozdělení následovalo pojmenování skupin, aby se od sebe lišily a odůvodnění tohoto výběru. Dále si měly určit důvody vzniku, své cíle. Když byly skupinky vytvořeny, každá si vybrala náboženství, kterému se budou věnovat.

Skupina starších se pojmenovala *Point*. „*Název jsme zvolili podle toho, že to znamená puntík nebo bod, což by byla jako menšina, co se odlišuje od ostatních, což jsme brali, že je to tak i s tím náboženstvím a zároveň point jako smysl, takže jakoby to náboženství je smysl života pro mnoho lidí.*“³² Vybrali si buddhismus. Jako odůvodnění řekli, že se jim líbí mír, klid a meditace, které vyjadřuje. „*Naším cílem bylo propojit západní a východní svět.*“³³

Skupina mladších si vybrala jméno *Antimoni*. „*Náhodně jsme otevřeli knihu*“³⁴ *znamení a našli jsme název „antimon“.*“³⁵ Náboženství, kterému se chce skupina věnovat, zvolili hinduismus. „*Toto náboženství, jsme si vybrali, protože se nám líbil znak náboženství.*“³⁶ Jako odůvodnění vzniku uvedli, že chtějí společně poznávat hinduismus.

³² Výpověď z videozáznamu, který byl pořízen při druhém setkání.

³³ Výpověď z videozáznamu, který byl pořízen při druhém setkání.

³⁴ Koch Rudolf. Kniha znamení. 1997.

³⁵ Výpověď z poznámek skupiny Antimoni.

³⁶ Výpověď z poznámek skupiny Antimoni.

11.3 Sběr informací, vyhledávání předmětů

Každá skupina se pak měla seznámit se svým náboženstvím. Informace, že budou nyní pracovat s počítači, hlavně mladší skupinu potěšila. K dispozici měly i knížku o náboženství, kterou obě skupiny využily.

Poté co obě skupiny zasedly k počítačům, začaly vyhledávat předměty typické pro dané náboženství. Obě skupiny nezávisle na sobě, zaměřily na vyhledávač Google obrázky a zadaly různá hesla, např. hinduismus, předměty buddhismus, znaky hinduismus a další varianty, které by je odkázaly k nějakému využitelnému předmětu. Zjistily ale, že takto to nepůjde. Začaly proto hledat na internetu informace o náboženství s vidinou, že je nějaký předmět napadne.

Skupina starších - Point se na práci vrhla energičtěji a svědomitěji. Studenti začali ihned diskutovat, vymýšlet různé možnosti, listovat v knize. Očividně se u práce i bavili, smáli se variantám, které vymysleli. S prací si tolik nelámali hlavu, ale spíše si to užívali.

Skupina mladších – Antimoni působili zoufalejším dojmem, že nemohou na nic přijít. Kryštof se vrhl k počítači a byl hlavním vyhledávačem. Jako racionální část skupiny by se dala označit Tereza, která skupinu, asi nepřímo a neuvědoměle, vedla. Snaha všech členů byla zjevná, ale zpočátku se jim moc nedařilo. Byli otrávení z toho, že jim vyhledávání nejde tak rychle, jak si představovali. Ale nevzdávali se a zkoušeli hledat různé informace, zadávat hesla, která by je dovedla dál. I v této skupině ale nechyběla sranda a smích.

11.4 Nalezení předmětů a jejich úprava

Skupina Point

Členové skupiny Point nakonec převzali iniciativu a oba předměty upravili na stejný způsob. Tedy že vzali předměty typické spíše pro západní svět a aplikovali na ně buddhistické znaky.

Využili znak dharmáčakry (znaku, který jsem jim v úvodu představovala jako symbol typický pro buddhismus). Vyhledali si tu nejbarevnější, kterou našli. „*Chceme, aby*

*byla výrazná a co nejvíce zapůsobila.*³⁷ Poté hledali předměty, které mají kruhové logo, aby tak náhrada byla co nejvhodnější. Napadli je dva předměty Pepsi a Converse. Nakonec se rozhodli pro první variantu. „*1. nápad: umístit kruhový znak buddhismu (dharmačakru) místo jiných známých značek ve tvaru kruhu (Pepsi).*“³⁸ Zádrhel nastal v momentě, kdy chtěli předmět upravit v nějakém programu. Bohužel počítače v ZUŠ měly omezené schopnosti. „*Objevily se problémy s vytvořením nápadu, protože v počítači byla pouze aplikace Malování a práce s tím byla náročná.*“³⁹ Funkce, kterou by skupina k práci potřebovala, tento program bohužel nenabízel. *Nebylo jednoduché vystihnout velikost dharmačakry, aby byla stejná jako bylo původní logo Pepsi.*⁴⁰ S nesnází si ale poradili. „*Problém jsme nakonec vyřešili tím, že jsme oba obrázky vytiskli a přelepili, aby to pro nás bylo snazší.*“⁴¹

Při poznávání buddhismu narazili na mandalu, magický kruh vyskytující se v různých náboženstvích. Studenti vybrali mandalu buddhismu. „*Dále nás napadlo, vzít další buddhistický znak - mandalu, a protože je také kruhový, chtěli jsme s ním provést to samé, akorát jsme nahradili znak automobilky Škoda.*“⁴² Po výběru té správné mandaly, která se jim líbila, začali hledat znak Škoda. I při tvorbě tohoto předmětu se vyskytl problém. Kulatá mandala byla v bílém čtverci. Proto chtěli čtverec oříznout a samotnou mandalou nahradit okřídlený šíp. Opět se v programu Malování moc nedařilo. Když ale přišel nový člen, Vendula, vzal tuto snahu do svých rukou s tvrzením, že ví, jak na to. Nějakou dobu se o oříznutí pokoušela, ale nepodařilo se. Nakonec se všichni shodli, že to udělají stejným způsobem, jako v předešlém případě, a to že oba obrázky vytisknou a nalepí. Chvíli jim ale trvalo, než naměřili ty správné velikosti, aby do sebe obrázky zapadly.

Poté přišel na řadu tisk. Ale ani ten nebyl jednoduchý. Skupina si ale společně dokázala poradit. Při tisku lahve Pepsi a dharmačakry se ukázalo, že jsou obrázky příliš

³⁷ Výpověď člena skupiny - Ondřej (z poznámek autorky).

³⁸ Výpověď z poznámek skupiny Point.

³⁹ Výpověď z poznámek skupiny Point.

⁴⁰ Výpověď z poznámek skupiny Point.

⁴¹ Výpověď z poznámek skupiny Point.

⁴² Výpověď z poznámek skupiny Point.

malé. Ve stejném poměru je tedy zvětšili. Při tisku znaku Škoda a mandaly byly obrázky zas příliš velké a přesahovaly hranice papíru. Iniciativy se tentokrát chopil Ondřej a obrázky znovu naměřil, aby do sebe zapadaly. Děvčata ho upozornily, aby hlavně nepřekryl zrcadlové lemování kruhu. Chtěly, aby byla zachována autenticita znaku. V obou případech byli studenti udiveni, že jim proporce nevyšly, i když byli přesvědčeni, že si vše správně naměřili.

Když měli vše vytištěno, čekalo je lepení a stříhání. Toho se ujala děvčata. Lahev Pepsi nebyla ve středu papíru. To se nelíbilo Veronice, a proto papír ořízla tak, aby byla lahev ve středu. Když měli práci hotovou, po pohledu na výsledek Veronika usoudila, že na nějakých místech nalepené obrázky odstávají a části proto ještě doladila. Se svým konečným výsledkem byla skupina spokojena. „*No já myslím, že se nám to povedlo.*“⁴³

Skupina Antimoni

Když narazili na obrázek hinduistické krávy, Kryštof přišel s nápadem, udělat z ní krávu Milka. Nejprve se této možnosti realizace smáli a hledali dále. „*To je blbý ne, vždyť je to zvíře.*“⁴⁴ Ale nic jim do oka nepadlo tolik jako kráva. Proto se k této možnosti vrátili a vyhledali přesně ten obrázek krávy, který se jim předtím líbil. „*Najdeme tamtu, ta by pro to byla nejlepší.*“⁴⁵ Kráva totiž svou výzdobou nesla rysy posvátného zvířete. „*Nic jsme nemohli vymyslet, do Google překladače jsme zadávali různá hesla a náhodou jsme narazili na typickou hinduistickou krávu. Napadlo nás, že bychom mohli krávu upravit na krávu s logem Milka.*“⁴⁶ Nejprve si obrázek vytiskli čtyřikrát s tím, že každý vytvoří svou vlastní krávu Milku pomocí barev. Nakonec se dobrali k myšlence, že by bylo lepší přetvořit krávu přímo v počítači. I tato skupina měla k dispozici pouze program Malování, z čehož také nebyli moc nadšení. I přesto se s touto částí své práce dokázali poprat a

⁴³ Výpověď člena skupiny - Veronika (z poznámek autorky).

⁴⁴ Výpověď člena skupiny - Helena (z poznámek autorky).

⁴⁵ Výpověď člena skupiny - Tereza (z poznámek autorky).

⁴⁶ Výpověď z poznámek skupiny Antimoni.

vytvořili krávu s nápisem Milka. „Krávu jsme upravili tak, že jsme vyřízli z krávy Milky její logo a dali ho hinduistické krávě.“⁴⁷

Skupina Antimoni se držela mých možností, jak s prací naložit. Dali si záležet, aby byl druhý předmět naopak ze západního světa a doplněn o hinduistický symbol. Dlouho přemýšleli a vybírali. Nakonec je napadly boty, které lidé v Indii prý určitě potřebují. „Co Conversky? Jsou pěkný a ten znak je kulatý.“⁴⁸ Všichni souhlasili a o typu boty a značky tak bylo rozhodnuto. „Jako výrobek západního světa nás napadly boty Converse – místo znaku na straně boty, dáme znak hinduismu. Upravili jsme je také v Malování. Vyřízli jsme logo Converse a dali jsme na jeho místo symbol hinduismu.“⁴⁹ Vyříznutí znaku ale nebylo jen tak.

Řezání se ujala Helena a ani v jednom případě to nešlo lehce. Obrys obou znaků ořezávala ručně - lemováním pomocí myší. Až na několikátý pokus bylo oříznutí v rámci možností pravidelné a všichni tak byli docela spokojení. To, že výsledný obrázek není umístěn ve středu papíru, tato skupina neřešila. Byli rádi, že mají pro dnešek splněno. Poté obrázky vytiskli. Bohužel tato skupina měla k dispozici jen černobílou tiskárnu. To komentovala Helena, že to přeci nevadí, když to podstatné je viditelné.

11.5 Můj celkový pohled na první setkání

Jak jsem již zmiňovala, každá skupina pracovala rozdílně. Lišil se i celkový přístup. Bylo zajímavé sledovat práci a celkový elán do práce obou skupin. Skupina se staršími členy svou práci brala zodpovědněji, nebáli se se mnou navázat dialog, zeptat se k tématu ale i mimo něj. Po vysvětlení úkolu se ihned zvedli a šli pracovat. Budili dojem, že je práce baví, a že to co dělají, dělají proto, že chtějí, ne že musejí. To dokazovalo i to, že zůstali déle, aby svou práci dokončili tak, aby byli spokojení.

Zatímco skupinka mladších nepracovala s takovou vervou. Byla pomalejší, studenti hůře komunikovali. Určitě na to měl vliv vztah, jaký mezi sebou měli – tolik se neznali a

⁴⁷ Výpověď z poznámek skupiny Antimoni.

⁴⁸ Výpověď člena skupiny - Tereza (z poznámek autorky).

⁴⁹ Výpověď z poznámek skupiny Antimoni.

moc nevěděli, co má jeden od druhého čekat. Studenti se seznamovali nejen s nově započatým projektem, ale i mezi sebou. Vzhledem k tomu, že po celou dobu práce spolu poměrně dobře diskutovali, v závěru budili dojem, že se znají o něco lépe, respektive něco je začalo spojovat – společná zkušenost. Při tvorbě se ale dokázali pobavit, i když oproti druhé skupině působili znuděně. Když padl čas konce kroužku, všichni se hned rozutekli.

Na konci výuky jsem studentům ve zkratce řekla, co budeme dělat příště, aby věděli, co je čeká a případně přemýšleli nad svou tvorbou.

11.6 Druhé setkání

Při druhém setkání přišlo méně studentů. Skupina Point dorazila ve složení Veronika a Kateřina a Antimoni ve složení Klára a Kryštof. Dále přišla nová dívka Sára (18), která se raději připojila ke skupině Point. Jednalo se totiž o spolužačku zbylých členů.

Skupina Point	Skupina Antimoni
Veronika (18)	Klára (14)
Kateřina (18)	Kryštof (14)
Sára (18) – nový člen	

Tabulka č. 2: Členové skupin druhého setkání.

V tento den je čekala prezentace výrobků, jejichž návrhy minule vytvořili. Popsala jsem jim zadání, co by mohla prezentace obsahovat a jak prezentaci pojala skupina Podebal. A na nich pak bylo, jak se na prezentaci připraví, a co vše bude obsahovat.

11.7 Práce na prezentaci, prezentace

Skupina Point

I na počátku této části projektu byla skupina Point aktivnější. Sáře děvčata vysvětlily, o co se v tomto projektu jedná. Diskutovaly spolu, zda se podílí na jejich rozdělané práci nebo započne svou vlastní tvorbu. Jednalo se o poměrně akční dívku, proto se nakonec rozhodla pro druhou možnost a pronesla: „*Aspoň toho budeme mít víc.*“

Veronika a Klára svou práci vzaly opět zodpovědně. Ihned po představení dnešního plánu práce, začaly jednat. Jelikož Klára minule odešla dřív, Veronika jí ukazovala, jak práci s Ondrou dokončili. Poté si vzaly papír a tužku, začaly vymýšlet nápady a dělat si poznámky, co během své prezentace řeknou. Po celou dobu vyhrazené přípravě se práci věnovaly a neodbočovaly od tématu. Povídají si i o tom, co bylo minule. Komunikují i se Sárrou a baví se k tématu. Působily, že je práce baví. Sára vyprávěla vtip a Ganze a všechny rozesmála.

Když byla jejich příprava hotová, odebraly se před tabuli, kam si napsaly pár bodů. Informace, že je budu natáčet, jim nijak nevadila. Při prezentaci působily obě poměrně uvolněně a věděly, co mají říkat. Zpočátku mluvila Veronika o tom, jak se jmenují, co je k tomu vedlo, na co je skupina zaměřena a proč zvolili buddhismus. Poté se věnovala popisu tvorby návrhů výrobků.⁵⁰ Klára mluvila celkově o projektu. Nazvaly ho *Budhizace*. „*Chceme zbudhizovat ty západní výrobky.*“⁵¹ Dále odůvodňovaly, proč si vybraly nápoj Pepsi a automobilku Škoda. „*Pro přibližování těch našich výrobků tomu východnímu světu, jsme si vybraly výrobky, který si kupuje úplně každá kategorie spotřebitele, aby to bylo opravdu jako pro každého a vybraly jsme si proto auto a tu kolu. Vybíraly jsme to naschvál tak, aby byly výrobky i jednorázové spotřeby i dlouhodobé spotřeby.*“⁵² Popisují, že za pomoci obrazců dharmachakry a mandaly se chtěly přiblížit spotřebitelům z východu. „*Produkty by jim mohly připadat zajímavější a jakoby z jejich světa. Přitom jsme nezměnily nic než logo.*“⁵³

Sára svou tvorbu pojala po svém a nenechala se ničím omezovat. Vytvořila vlastní výrobek včetně reklamy. Namalovala plakát přípravku značky Dove, který má sloužit jako hygienický prostředek pro lidi koupající se v řece Ganga. Přípravek pojmenovala *Doga* (**Do**-ve, **Gan-ga**). Při tvorbě obrázku potřebovala trochu inspirace, a tak ji Klára hledala na internetu nějaké obrázky. Konkrétně si Sára představovala najít takový, kde jsou lidé pomalováni barvami, a kde jsou i v řece viditelné proudy barev. Nakonec trochu

⁵⁰ Tyto informace viz výše.

⁵¹ Výpověď z videozáznamu.

⁵² Výpověď z videozáznamu.

⁵³ Výpověď z poznámek skupiny Point.

expresionistickou formou zobrazila lidi koupající se v posvátné řece, která je, jak je známo, silně znečištěna. Proto by, dle jejího mínění, tito lidé potřebovali kvalitní, ale i cenově dostupný výrobek pro hygienu. Svou prezentaci postavila na faktu, že jde o výrobek dostupný všem. „*Dove je přístupný pro všechny skupiny věkové i ostatní.*“⁵⁴ V pravém horním rohu je pak zobrazené logo značky Dove. V levé horní části papíru je slogan, který vymýšlela celá skupina, „čistota ani Gangu nezastaví“. Nejdříve se přepsala a měla místo slova „čistota“ slovo „čisto“. Katka jí říkala, že to nevadí, ale Sára nebyla spokojená, a tak nápis ještě upravila.

Skupina Antimoni

Antimoni byli v tento den také v omezení. Dorazili pouze dva členové. Dle mého úsudku je ještě více oslabilo to, že jim chyběl „vedoucí“ – Tereza, která minulou akci tak trochu vedla. Když se skupina Point dala ihned do práce, tato skupina jen seděla a koukala. Na otázku, jestli jim není něco jasné, odpověděla Klára, že je unavená a nechce se jí přemýšlet.

Po chvíli Kryštof usedl k internetu a snažil se najít něco, co by je dovedlo k nějakému nápadu. Po chvilce se začali bavit. Prohodili pár vět, kterým se v zápětí začali smát, např.: „kráva se pohybuje po ulicích indických měst“ nebo „to ji máme pojmenovat jako indická kráva?“ Klára vzala do ruky tužku a po dialogu s Kryštofem, začala v bodech psát informace o výrobcích, které přetvořili.

Když byli připraveni, odešli k tabuli, kam jako nadpis napsali jméno skupiny a podnadpis „hinduismus + západní svět“. Prezentaci začínal Kryštof. Mluvil o tom, jaké dva předměty zvolili a jak je upravili.⁵⁵ Klára sdělila nové poznatky, na které během této hodiny přišli. Nejprve mluvila o posvátné krávě, kterou tamní lidé honí po ulicích. „*Nenahánějte krávu po ulicích, pořídte si svoji!*“⁵⁶ Oni ale nabízí krávu, kterou si lidé

⁵⁴ Výpověď z videozáznamu.

⁵⁵ Tyto informace viz výše.

⁵⁶ Výpověď z poznámek skupiny Antimoni.

mohou koupit a mít ji doma. Tato kráva je speciální, protože mluví a dokázala by zodpovědět různé otázky. „Třeba *tu nezodpovězenou, proč ji vůbec uctívají a tak.*“⁵⁷ Dále měli v poznámkách, že kráva dokáže poradit, jak se stát mocným a vytvořit hnojivo. Představení bot Converse poměrně odbyli. Sdělili jen informaci, že jsou vhodné pro tamní podmínky. Výraz na tváři po odprezentování, ale i jejich slova, byly důkazem, že i přes pomalý začátek, se jim jejich představení výrobků líbilo.

Bohužel v prezentaci chyběly informace o skupině (název, důvody vzniku) a název projektu. Domnívám se, že se tak stalo, protože v poznámkách z minulého setkání tyto údaje neměli, a tak je nemohli vyčíst. Kryštof skutečně jen shrnul, co se dočetl z poznámek. Klára sice přednesla nové informace, ty, na které přišla společně s Kryštofem, ale nesplňovaly veškeré nároky. I když byla tvorba a rozhodování o podobě prezentace pouze na nich větší množství informací by bylo jistě přínosnější. Bylo zjevné, že celý výstup chtějí mít co nejdříve za sebou (na natáčení videa se především Klára moc dobře netvářila) i na úkor toho, že nebude obsahovat tolik poznatků.

11.8 Můj celkový pohled na druhé setkání

Obě skupiny pracovaly opět naprosto rozdílně. Energie hýřící ze skupiny Point a znuděnost působící ze skupiny Antimoni mluvila za vše. Je možné, že to bylo způsobeno tím, že v první skupině k sobě měly členky blízký vztah, zatímco Klára a Kryštof z druhé skupiny se znali pravděpodobně jen z hodin výtvarné výchovy. Svou roli jistě sehrála i skutečnost, že členové skupiny Point byly osmnáctileté dívky, studující na gymnáziu. Nejen že jsou starší a mentálně vyspělejší, ale i na jejich přístupu k práci byla vidět určitá disciplína a zodpovědnost, ke kterým jsou během studia vedeny. Svou práci dokázaly lépe zorganizovat, což bylo znatelné i ve výsledku. Snažily se, aby se skupině Pode Bal co nejvíce přiblížily.

Zatímco skupina Antimoni spíše slepě plnila úkol, který jim byl zadán, než aby odvedli kvalitní práci. Výsledné odůvodnění, především návrhu krávy, dle mého názoru nakonec nedopadlo špatně a bylo vidět, že nad tím přemýšleli. Když viděli, že skupina

⁵⁷ Výpověď z videozáznamu.

Point předvedla vydařenou prezentaci, asi se nechtěli zahanbit a do práce se více opřeli. Ke svým výsledkům by pravděpodobně potřebovali nějakou hnací sílu, nejlépe aktivnějšího člena, který by je vedl, jako tomu bylo při prvním setkání.

12 POROVNÁNÍ SE SKUPINOU PODE BAL

12.1 Orientace vytvořených skupin

I když si obě skupinky studentů měly zvolit název a důvody vzniku svých skupin, bylo jasné, že je to uměle vytvořený počín. Cílem tohoto jednání spíše bylo, aby se studenti vcítili do role skupiny ve výtvarném prostředí a svou tvorbu tak vnímali jako společné dílo, které tvoří právě v rámci své skupiny, kde má každý své právoplatné místo a to i díky tomu, že se podílel na vzniku samotné skupiny. Uvědomění si, že i přesto, že je každý naprosto jiný, tak mají jedno společné – sdružili se do jedné skupiny. Měli si uvědomit, že nejednají individuálně každý sám za sebe, ale že jsou součástí něčeho, kde své názory konzultují a následně se společně rozhodují. Uvědomit si tuto skutečnosti bylo nezbytné pro další kroky celého projektu. Myslím si, že vytvořit atmosféru uměleckých skupin se povedlo. To dokazovala i komunikace mezi členy skupin. Dokázali si rozvrhnout, kdo bude dělat jakou práci. Když někdo dostal nápad, řekl ho nahlas a nebál se odmítnutí. Ostatní členové skupiny pak reagovali, zda se jim nápad líbí či nikoliv. Pak následovalo buď zamítnutí, nebo řešení dalšího postupu na představeném nápadu.

Jednotlivé skupiny se považovaly za umělecké skupiny, čemuž nasvědčovalo i jejich jednání a spolupráce. Čím se ale odlišily od skupiny Pode Bal bylo jejich zaměření. Od počátku se totiž obě skupiny, vzhledem k plánovanému projektu, začaly považovat jako spolek orientovaný na náboženství. K tomuto postoji se rozhodly samy, aniž bych je k tomu nějak vedla nebo to z mého výkladu nějakým způsobem vyplývalo. I to bylo důkazem toho, že skupina jedná sama za sebe a neřídí se pravidly, která ve výsledku ani nebyla zavedena.

Z pohledu pozorovatele mi přišlo zajímavé, že se při práci dokázali bavit (spíše tedy skupina starších studentů) i nad problematikou náboženství, například povinnost žen

nosit burky, manželství můžu s více ženami. Popisovali své emoce, především v negativním smyslu a to, že by život plný povinností a zákazů vést nechtěli.

12.2 Tvorba studentů a skupiny Pode Bal

Záměr i jednání skupiny Pode Bal při jejich projektu Converse jsem se snažila studentům vysvětlit tak, aby nejlépe chápali, co tímto projektem mysleli a co bylo cílem. Následné jednání studentů už bylo pouze na nich. Mohli přesně kopírovat veškerá jejich odůvodnění a nebo si v rámci svých vytvořených skupin uspořádat své vlastní důvody a počiny, ke kterým se společně dohodli.

Skupina Pode Bal kladla především důraz na prezentaci svých vytvořených výrobků. Zatímco studenti brali jako stěžejní práci výběr a vytvoření předmětů. Prezentaci spíše chápali jako okrajovou či doplňkovou činnost celého projektu, i přesto že jim bylo známo, že je to cíl celé akce.

Tvorba skupiny Pode Bal a skupiny studentů se také lišila v tom, že Pode Bal tvořili prezentaci pro firmy, které by dané předměty mohly vyrobit. Skupina se také zabývala tím, jak pomoci západním firmám, dostat se na východní – muslimský trh, i když si byla vědoma toho, že tato cesta z určitého pohledu není etický způsob. Co by ale mohla považovat za kladný přínos, pokud by se výrobky skutečně začaly vyrábět, je možnost, že by tento způsob spolupráce dvou světů, také vedl k jejich přiblížení.

Studenti své prezentace měli postavené na představení výrobků širokému publiku, ne konkrétní sortě lidí. Jejich cílem bylo především výrobky představit, seznámit s novinkou pro východní trh a vyzdvihnout jejich klady. Mluvili ve smyslu, proč by si je měli lidé věřit v dané náboženství zakoupit, v čem by byl jejich život jednodušší a proč jsou tak výhodné. Chtěli i napomoci tomu, aby lidé vyznávající tato náboženství, neviděla v moderním světě svého nepřítele, ale jako někoho, kdo se jim chce přiblížit.

Skupina Pode Bal se spíše zaměřovala na střet dvou rozdílných civilizací žijících v jedné době. Ve své prezentaci se zaměřili na tuto problematiku, vysvětlili příčiny, proč se tak děje, ale zároveň přišli s návrhem, jak by mohlo jít toto úskalí vyřešit. Studenti se těmito úvahám spíše bránili a stále se zaměřovali na to, co považovali při prezentaci za

nejdůležitější – předměty, které by mohly zaujmout věřícího člověka, a vyzdvižení jejich výhod.

12.3 Celkové zhodnocení

Když jsem poprvé navštívila výuku kroužku, šla jsem tam i s možností, že studenti se budou snažit přesně kopírovat skupinu Pode Bal, respektive to, co budou znát z mého vyprávění. Nakonec jsem byla mile překvapena, že obě skupiny reagovaly osobitě a snažily se dobrat ke smysluplnému výsledku, v němž bude viditelná snaha jejich úsilí. I když byly chvíle, kdy to jedné či druhé skupině nešlo a vyskytly se překážky, členové obou skupin je dokázali společně překonat a najít řešení. Uvědomovali si, že na práci nejsou sami a mají problém s kým řešit.

ZÁVĚR

V bakalářské práci věnuji pozornost uměleckým skupinám, jenž mají důležité místo na poli českých dějin umění už více než sto let. Během této dlouhé doby se jejich postavení a účely působení měnily. Vývojem si prošla i jejich tvorba. Vypracovala se do takové podoby, která se týká nás všech. Pokud se na ni dokážeme zaměřit, může nám opovědět na některé otázky z oblastí, kterým byla věnována pozornost.

Cílem bylo stmelit informace o českých uměleckých skupinách, chronologicky je sestavit a vřadit do historických událostí. Následovalo přiblížení současných skupin a věnování pozornosti jejich nejvýraznější tvorbě.

Práce dětí, resp. studentů, ukázala jejich osobitost a schopnost subjektivně jednat nezávazně na předloženém vzoru. Téma pochopily a pojaly svým vlastním způsobem. Spolupráce jim nebyla cizí. Dokázaly mezi sebou komunikovat, řešit nečekané problémy a společně se dopracovat k závěru. Výsledkem celého snažení byla spokojenost jejich i moje.

SEZNAM LITERATURY

ADAMCOVÁ, Klára. *Pode Bal, More than only art*. 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filosofická fakulta, Seminář dějiny umění.

BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník*. Academia: Praha, 1997. ISBN 80-200-0609-5.

KLIMEŠOVÁ, Marie. *Věci umění, věci doby Skupina 42*. Arbor Vitae: Plzeň, 2011. ISBN 978-80-87164-70-9.

KOCH, Rudolf. *Kniha Znamení*. Votobia: 1997. ISBN 80-7198-189-3.

LAMAČ, Miroslav, PADRTA Jiří. *Osmá a Skupina výtvarných umělců*. Odeon: Praha, 1992. ISBN 80-207-0404-3.

LAMAČ, Miroslav. *Osmá a Skupina výtvarných umělců (1907-1917)*. Odeon: Praha, 1988.

Malina, Václav. *Měkkohlaví*. Galerie města Plzně: Plzeň, 2009. ISBN 978-8087289-06-8.

NÝVLT, Matěj. *České umělecké skupiny současnosti*. Praha, 2011. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta, Ústav dějin křesťanského umění.

OLIČ, Jiří. *Tvrdohlaví*. Silver Screen: Praha, 1999. ISBN 80-238-3863-6.

PERNIKÁŘOVÁ, Kateřina. *Mediální obraz umělecké skupiny Ztohoven v českém tisku*. Praha, 2011. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií.

PEŠAT, Zdeněk, PETROVÁ, Eva. *Skupina 42*. Atlantis: Brno, 2000. ISBN 80-7108-209-0.

RAFANI. *Rafani*. Fra: Praha, 2012. ISBN 978-80-86603-52-0.

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/PRM_RVPZUV_NAWEB.pdf

SEIFERT, Jaroslav. *Všecky krásy světa*. Československý spisovatel: Praha, 1982. ISBN 80-85876-83-3.

ŠEVČÍK, Jiří, MORGANOVÁ, Pavlína, DUŠKOVÁ, Dagmar. *České umění 1938-1989*. Academia: Praha, 2001. ISBN 80-200-0930-2.

ŠEVČÍK, Jiří, MORGANOVÁ, Pavlína, NEKVINDOVÁ, Terezie, SVATOŠOVÁ, Dagmar. *České umění 1980-2010*. Vědecko-výzkumné pracoviště AVU: Praha, 2011. ISBN 978-80-87108-27-7.

WAGNER, Radan. (Ne)očekávané náhody. Lidové noviny: Praha, 2010. ISBN 978-807422-045-6.

ZÁLEŠÁK, Jan. *Umění spolupráce*. Akademie výtvarných umění v Praze: Praha, 2011. ISBN 978-80-87108-26-0.

ZRZAVÝ, Jan. *Jan Zrzavý vzpomíná na domov, dětství a mladá léta*. Svoboda: Praha, 1971.

Kolektiv autorů. *Dějiny českého výtvarného umění 1890/1938 (IV/1)*. Academia: Ústav dějin umění AV ČR, 1998. ISBN 80-200-0587-0.

Kolektiv autorů. *Dějiny českého výtvarného umění 1890/1938 (IV/2)*. Academia: Ústav dějin umění AV ČR, 1998. ISBN 80-200-0623-0.

Kolektiv autorů. *Dějiny českého výtvarného umění 1958/2000 (VI/1)*. Academia: Ústav dějin umění AV ČR, 2007. ISBN 978-80-200-1487-X.

Kolektiv autorů. *Dějiny českého výtvarného umění 1958/2000 (VI/2)*. Academia: Ústav dějin umění AV ČR, 2007. ISBN 978-80-200-1488-8.

Kolektiv autorů. *Nová encyklopedie českého výtvarného umění A-M*. Academia: Praha, 1995. ISBN 80-200-0521-8.

Kolektiv autorů. *Nová encyklopedie českého výtvarného umění N-Ž*. Academia: Praha, 1995. ISBN 80-200-0522-6.

Elektronické zdroje

ADAMCOVÁ, Klára. Pode Bal. Bakalářská práce. [online]. 2009. (cit. 29. 5. 2014). Dostupné z: https://is.muni.cz/th/217627/ff_b/PODE_BAL_More_than_only_Art.pdf

BÍLEK, Jan. 3. 12. 2004 - Protestní kálení umělců v expozici Národní galerie. Ahaswebovy noviny [online]. 2004. (cit. 29. 5. 2014). Dostupné z: <http://www.ahasweb.cz/2004/20041203.htm>

Centrum pro současné umění Praha, o.p.s. Artlist : databáze současného umění [online]. 2006-2012. (cit. 28. 5. 2014). Dostupné z: <http://artlist.cz/?id=2395>

Centrum pro současné umění Praha, o.p.s. Artlist : databáze současného umění [online]. 2006-2012. (cit. 28. 5. 2014). Dostupné z: <http://www.artlist.cz/?id=911>

Centrum pro současné umění Praha, o.p.s. Artlist : databáze současného umění [online]. 2006-2012. (cit. 29. 5. 2014). Dostupné z: <http://www.artlist.cz/?id=131>

Converse/by Pode Bal. Facebook [online]. (cit. 3. 6. 2014). Dostupné z: <https://www.facebook.com/events/109059135123/>

KEMÉNYOVÁ, Zuzana. Zaostali předvedli, jak se ruší pravidla. Ihned [online]. 2007. (cit. 27. 5. 2014). Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-22112590-zaostali-predvedli-jak-se-rusi-pravidla>

KOMÁNKOVÁ, Jana. Ztohoven: změna je možná! Protišedi [online]. 2011. (cit. 30. 5. 2014). Dostupné z: <http://www.protisedi.cz/article/ztohoven-zmena-je-mozna>

MACHALICKÁ, Jana. Skupina Knížák se představuje. Lidové noviny [online]. 2008. (cit. 30. 5. 2014). Dostupné z: http://www.lidovky.cz/skupina-knizak-se-predstavuje-dea-/kultura.aspx?c=A080123_104634_ln_kultura_nev

MOTYČKA, Petr. The Converse Project, 2006. Pode Bal [online]. 2006. (cit. 3. 6. 2014). Dostupné z: <http://www.podebal.com/motycka/index.php/content/text/conversetext>

MOTYČKA, Petr. Pode Bal 1998-2008. Issuu [online]. 2009. (cit. 3. 6. 2014). Dostupné z: <http://issuu.com/podebal/docs/catalog>

Občan K. Česká televize [online]. 20013. (cit. 30. 5. 2014). Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10419749344-obcan-k/21256226971/>

Vědecko – výzkumné pracoviště AVU [online]. 1997-2013. (cit. 27. 5. 2014). Dostupné z:
<http://vvp.avu.cz/idatum/search/autori-192>

ZUŠ Mnichovo Hradiště [online]. (cit. 2. 6. 2014). Dostupné z:
<http://www.zusmh.cz/taxonomy/term/1>

OBRAZOVÁ DOKUMENTACE

Obrázek č. 1: Pode Bal: Prohibice parlamentu – členové parlamentu si prohlíží výstavu.

Dostupné z: www.podebal.com

Obrázek č. 2: Rafani: pohled do instalace první výstavy Rafanů. Dostupné z:

<http://www.artlist.cz/?id=664>

Obrázek č. 3: Rafani: Lenninova zeď a na ní projekt Láska. Dostupné z:

<http://www.artlist.cz/?id=665>

Obrázek č. 4: Rafani: Demonstrace demokracie – pálení státní vlajky. Dostupné z:

<http://www.artlist.cz/?id=675>

Obrázek č. 5: Guma Guar: Milan Knížák: Podivný Kelt. Dostupné z:

<http://www.artlist.cz/?id=3083>

Obrázek č. 6: Guma Guar: Kolektivní identita. Dostupné z:

http://www.artalk.cz/2013/04/02/in_profundum-o-street-artu-a-politickem-umeni/

Obrázek č. 7: Ztohoven: Otazník nad Pražským hradem. Dostupné z:

http://kultura.idnes.cz/misto-srdce-svitil-na-hrade-otaznik-d6r-/vytvarne-umeni.aspx?c=A030114_133508_vytvarneum_ef

Obrázek č. 8: Ztohoven: Znásilnění podvědomí – pohled do metra. Dostupné z:

http://www.ztohoven.com/?attachment_id=407

Obrázek č. 9: Ztohoven: Mediální realita. Dostupné z:

http://www.ztohoven.com/?attachment_id=437

Obrázek č. 10: Ztohoven: Občan K. Dostupné z:

http://www.ztohoven.com/?attachment_id=446

Obrázek č. 11: Pode Bal: Converse – burka Nike. Dostupné z:

<http://www.divus.cz/cs/eshop/product/umeni/1550/pode-bal-pode-bal.html>

Obrázek č. 12: Pode Bal: Converse – nůž jambiya Victorinox. Dostupné z:

<http://www.divus.cz/cs/eshop/product/umeni/1550/pode-bal-pode-bal.html>

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Aneta Skotníková**

studijní program: **Specializace v pedagogice**

studijní obor: **Český jazyk a výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání**

Děkan fakulty Vám podle zákona č. 111/1998 Sb. určuje tuto bakalářskou práci:

Název práce: **Současné české umělecké skupiny**

Jazyk práce: **čeština**

Zásady pro vypracování:

V teoretické části studentka charakterizuje uměleckou skupinu jako sociální a kulturní jev, vřadí umělecké skupiny do historického vývoje (českého) výtvarného umění a prozkoumá sféry jejich vlivu. Dále prozkoumá aktivity vybraných současných uměleckých skupin z hlediska výběru témat a vyjadřovacích prostředků a společenského a uměleckého významu a porovná je se skupinami historickými.

Výtvarná činnost má charakter projektu organizovaného ve spolupráci se ZUŠ Mnichovo Hradiště. Po vzoru určité skupiny a simulace sociálního a tvůrčího klimatu budou děti tvořit, formulovat názory a společně se rozhodovat.

Práce bude mít rozsah 30 stran textu a její součástí bude CD s dokumentací realizace projektu.

Seznam odborné literatury:

BREGANTOVÁ, Polana a kol. Dějiny českého výtvarného umění 6: 1958-2000. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1487-X.

LAMAC, Miroslav. Osma a Skupina výtvarných umělců: 1907-1917. Praha: Odeon, 1992. ISBN 80-207-0404-3.

MALINA, Václav. Měkkohlaví. Plzeň: Galerie města Plzně, 2009. ISBN 978-80-87289-06-8.

OLIČ, Jiří. Výtvarná skupina Tvrdohlaví: 1987-1999. Praha: Silver green, 1999. ISBN 80-238-3863-6.

PEŠAT, Zdeněk. Skupina 42: antologie. Brno: Atlantis, 2000. ISBN 80-7108-209-0.

PRIMUSOVÁ, Adriana, KLIMEŠOVÁ Marie. Skupina Máj 57: úsilí o uměleckou svobodu na přelomu 50. a 60. let. Praha: Správa Pražského hradu, 2007. ISBN 978-80-903876-1-4.

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. 63 s. [cit. 2012-03-15].

WITTLICH, Petr. Zaostali forever. Praha: Gallery, 2007. ISBN 978-80-86990-15-6

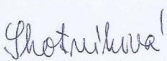
Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Kitzbergerová Leonora, Ph.D.**

Oponenti:

Konzultanti: **ak.mal. Mgr. Velíšek Martin, Ph.D.**

Datum zadání bakalářské práce: 24.4.2012

Termín odevzdání bakalářské práce: dle harmonogramu příslušného akademického roku

.....
Student

.....
Vedoucí katedry

V Praze dne 14.5.2012